

ULYKKESSKADE

Begrepet ”ulykkesskade” som vilkår for forsikringsselskapets ansvar i
individuell ulykkesforsikring

Kandidatnummer: 397
Leveringsfrist: 25.04.2007

Til sammen 17506 ord

22.10.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Tema og problemstilling	1
1.2	Rettslig plassering og avgrensning av emnet	2
<u>2</u>	<u>KILDER OG METODE</u>	<u>3</u>
2.1	Kilder	3
2.1.1	Forsikringsavtalen	3
2.1.2	Lovgivning	4
2.1.3	Rettspraksis	5
2.1.4	Nemdspraksis	6
2.1.5	Selskapspraksis	7
2.1.6	Forsikringsjuridisk teori	8
2.2	Metode	8
2.2.1	Innledning	8
2.2.2	Tolkningsprinsipper	8
2.2.3	Tolkningsmomenter	9
2.2.4	Tolkningsregler	9
<u>3</u>	<u>"ULYKKESSKADE" SOM VILKÅR FOR SELSKAPENES ANSVAR</u>	<u>11</u>
3.1	Begrepet "ulykkesskade"	11
3.1.1	Innledning	11
3.1.2	Plutselig	11
3.1.3	Plutselig ytre begivenhet/hendelse	16
3.1.4	Plutselig og uforutsett ytre begivenhet	23
3.1.5	Andre tillegg	28
3.2	Skadeårsak eller skademekanisme?	30

3.3	Forholdet til begrepet ”arbeidsulykke” for vurdering av yrkesskade i trygdelovgivningen	36
3.4	Forholdet til preseptoriske bestemmelser i FAL	41
3.4.1	Innledning	41
3.4.2	Plutselig	41
3.4.3	Plutselig ytre begivenhet/hendelse	42
3.4.4	Plutselig og uforutsett ytre begivenhet	44
3.4.5	Generelt om upåregnelighet	46
3.4.6	Andre tillegg	50
<u>4</u>	<u>AVSLUTNING</u>	<u>51</u>
	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>53</u>
<u>5</u>	<u>LISTER OVER TABELLER OG FIGURER M V</u>	<u>A</u>

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Oppgavens tema er grunnvilkåret ”ulykkesskade” i individuell ulykkesforsikring. Dette begrepet brukes for å beskrive hvilke farer en ulykkesforsikring er ment å beskytte forsikrede mot. Begrepet har en over 100-årig historie og forståelsen har festnet seg gjennom meget lang rettspraksis, oppgjørspraksis i forsikringsselskapene, nemdspraksis og gjennom samsvar med den naturlige språklige forståelse.¹ Likevel defineres begrepet forskjellig i forsikringsselskapenes vilkår. Grunnformen ”plutselig ytre begivenhet” brukes gjerne sammen med ytterligere kvalifikasjoner, som for eksempel ”uforutsett”.

Forsikringsselskapene har tradisjonelt stått fritt til å beskrive hvilke farer de ønsker at forsikringen skal dekke, altså utformingen av farefeltet. Det enkelte selskap skal selv kunne avgjøre hvilke typer av forsikring det vil tilby, og herunder bestemme hvilke farer det vil overta risikoen for.² Forsikringsavtaleloven av 16. juni 1989 nr. 69 (heretter FAL) inneholder derfor ingen regler som direkte regulerer dette, men unntak finnes i særlovgivning³. For ulykkesforsikring er det derfor i dag avtalefrihet ved utformingen av farefeltet.

Jeg synes det vil være interessant å gi en fremstilling av emnet. Særlig da det ser ut til å være relativt sparsomt behandlet i forsikringsrettslig litteratur. Praksis fra forsikringsselskapene og Forsikringsskadenemda peker i retning av at det ikke er enighet omkring hvordan alle sider av begrepet ”ulykkesskade” skal forstås.

---

¹ Dancke 1999, s.95

² NOU 1983:56 punkt 4.2.2

³ Se som eksempel Lov om naturkedeforsikring § 1.

Jeg skal gjennom denne avhandlingen tolke innholdet av begrepet, finne ut hva som nærmere ligger i denne avgrensningen av ansvaret og om selskapenes avvikende definisjoner innebærer noen praktisk forskjell i forståelsen av "ulykkesskade". Jeg vil også komme inn på hvordan grunnvilkåret forholder seg til FALs preseptoriske regler som regulerer selskapenes anledning til å legge vekt på forsikredes subjektive forhold ved fremkalling av forsikringstilfellet.

1.2 Rettslig plassering og avgrensning av emnet

Forsikring går ut på at ett forsikringsselskap overtar den økonomiske risikoen for at nærmere bestemte begivenheter skal inntreffe, mot at forsikringstaker betaler ett vederlag. Reglene som regulerer dette avtaleforholdet finner vi i Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69 (FAL). I ett større perspektiv er forsikringsavtaleretten også en del av avtaleretten. Videre skiller man i forsikringsavtalerett mellom skadeforsikring og personforsikring, og ulykkesforsikringen er en del av den siste gruppen.

Folketrygden bruker en liknende definisjon som ulykkesskade, "plutselig ytre begivenhet", for å beskrive i hvilke tilfeller det foreligger yrkesskade. Via denne definisjonen påvirkes også avtaler om yrkesskadeforsikring. Jeg vil i punkt 3.3 behandle hvordan dette forholder seg til ulykkesskadebegrepet i ulykkesforsikring, men avgrenser mot å komme nærmere inn på yrkesskadedekning etter folketrygden og yrkesskadeforsikring.

2 Kilder og metode

2.1 Kilder

2.1.1 Forsikringsavtalen

Utgangspunktet for ett forsikringsforhold vil være en avtale mellom ett forsikringsselskap og en forsikringstaker. Disse begrepene er definert i FAL § 1 – 2 første ledd. Loven definerer ett selskap som «den som ved avtalen påtar seg å yte forsikring», mens forsikringstageren defineres som «den som inngår en individuell eller kollektiv forsikringsavtale med selskapet». Ved avtaleinngåelse utferdiger selskapet ett såkalt forsikringsbevis til forsikringstaker. Hensikten med forsikringsbeviset er at det kort skal forklare hva avtalen går ut på, være en skriftlig bekreftelse på at det er inngått en forsikringsavtale. Av FAL § 2 – 2, for skadeforsikrings vedkommende, og § 11 – 2, for personforsikring, fremgår det at forsikringsbeviset bl.a. skal henvise til vilkårene som skal gjelde for forsikringen. Nærmere bestemmelser om innholdet i forsikringsbeviset er beskrevet i paragrafenes andre ledd og også tredje ledd for personforsikrings vedkommende.

Som nevnt skal altså forsikringsbeviset henvise til vilkårene, og det er også ett krav om at selskapet må gi forsikringsvilkårene til forsikringstakeren, jfr. § 2 – 2 første ledd og § 12 – 2 første ledd. Noen definisjon av begrepet «vilkår» finner en ikke i FAL eller forarbeidene til FAL. Derimot er begrepet godt innarbeidet i forsikringsretten, og det er klart at det er i vilkårene det nærmere skal beskrives hva som er kravene som gjelder for vedkommende forsikring, altså hva som skal til for at selskapet skal utbetale erstatning når ett evt. forsikringstilfelle er inntrådt.⁴ Vilkårene utgjør derfor som man ser en svært viktig del av avtalen mellom selskap og forsikringstaker. Reglene om hva forsikringen dekker er i første

---

⁴ Bull 2003, s.115

rekke nedskrevet i vilkårenes dekningsfelt, som skal beskrive hva forsikringen omfatter. Nærmere finner vi her opplysninger om hvilke risikobegivenheter den aktuelle forsikringen skal beskytte mot (farefelt), og hvilke typer følger av disse begivenhetene den skal beskytte mot (tapsfelt). Jeg bruker Storebrands vilkår for kaskoforsikring på bil som eksempel. Av pkt. 3.3.3 som er en del av dekningsfeltet fremgår det at kaskoforsikringen «gjelder skade som er nevnt i pkt. 3.3.2, og skade på motorvognen oppstått ved sammenstøt, utforkjøring, velting hærverk eller annen tilfeldig, plutselig ytre påvirkning.» Risikobegivenhetene, også kalt dekningsfeltets farefelt, vil her være oppramsingen på slutten, altså sammenstøt osv. Følgen vil i dette tilfellet være «skade på motorvognen». Bruken av begrepet «oppstått ved» viser at det er ett krav om årsakssammenheng mellom de nevnte risikobegivenhetene og tapet eller skaden som er oppstått.

Det er ingen bestemmelser i FAL som direkte regulerer utformingen av vilkårenes dekningsfelt. Dette er ett bevisst grep fra lovgiver. I forarbeidene ble det uttalt at det er ett «grunnleggende syn at vilkårsutformingen skal overlates til selskapene, eventuelt i samarbeid med representanter for forbrukerne.»⁵ Dette ble begrunnet i at man på denne måten ville oppnå dynamikk og utvikling innen forsikring, slik at de formene for forsikringsdekning det var behov for til enhver tid ville bli tilbudt av markedet. Likevel har vi tilfeller av at lovgiver har grepet inn i utforming av dekningsfelt utenfor FAL, mest fremtredende er nok bestemmelsen om at ting som er forsikret mot brannskade også er forsikret mot naturskade, jfr. naturskadeforsikringslovens § 1. Indirekte vil også reglene om selskapenes mulighet til å legge vekt på sikredes subjektive forhold ved fremkallelse avforsikringstilfellet, som jeg kommer tilbake til, ganske omfattende gripe inn i selskapenes muligheter til å utforme dekningsfeltet som de ønsker.

2.1.2 Lovgivning

Den sentrale loven på området er som nevnt forsikringsavtaleloven av 1989, som avløste den tidligere forsikringsavtalelov av 1930. Formålet med lovrevisjonen var å foreta en generell modernisering av den gamle forsikringsavtaleloven og å styrke forbrukervernet i

---

⁵ NOU 1983:56 s.32

forsikring.⁶ Bl.a. inneholder FAL regler om selskapets informasjons og rådgivningsplikt ved avtaleinngåelsen og mens avtalen løper, vern mot urimelige forsikringsvilkår og nemdsbehandling av tvister som skal sørge for en rask og billig tvisteløsningsordning.

FAL er bygget opp av 4 deler, hvor del A som inneholder regler om skadeforsikring og del B som inneholder regler om personforsikring er hoveddelene. Som nevnt tidligere er ulykkesforsikring en personforsikring, og reguleres dermed av FAL del B.⁷ Lovens del C inneholder bestemmelser om tvisteløsning og beregning av frister som er felles for både skade- og personforsikring. Del D inneholder ikrafttredelses- og overgangsregler og endringer i andre lover.

Loven er i utgangpunktet preseptorisk i favør av ”den som utleder rett mot selskapet av forsikringsavtalen”, for personforsikringens vedkommende følger dette av FAL § 10-3. Det vil altså si at selskapet ikke er beskyttet av lovens bestemmelser, og at det ikke er noe i veien for at det inngås forsikringsavtaler som gir forsikringstakeren eller andre en bedre dekning enn det som fremgår av loven.⁸

Som nevnt tidligere regulerer ikke lovgivningen direkte selskapenes utforming av farefeltet. Da begrepet jeg skal se på, ”ulykkesskade”, er en del av farefeltet vil derfor lovgivningen spille en tilbaketrukket rolle. Likevel vil jeg komme inn på de preseptoriske reglene i punkt 3.4, som tar for seg grunnvilkårets forhold til FALs regler om selskapenes anledning til å legge vekt på sikredes subjektive forhold ved fremkallelse av forsikringstilfellet.

2.1.3 Rettspraksis

Forsikringsavtalen vil være den viktigste rettskilden, men som ellers vil rettspraksis også innen forsikringsrett spille en sentral rolle. Har ett spørsmål om forståelsen av for eksempel

---

⁶ Ot.prp. nr. 49 (1988-1989) s.2

⁷ FAL § 10-1 2.ledd.

⁸ Bull 2003, s.21.

en vilkårbestemmelse som ”ulykkesskade” vært oppe i rettsapparatet, og særlig Høyesterett, vil dette være ett sterkt argument for å komme til samme resultat i den aktuelle sak.

Det finnes relativt lite rettspraksis som forholder seg til FAL. Dette kan skyldes at loven ennå ikke er så gammel, men en kanskje ennå mer fremtredende grunn til dette er lovens bestemmelser om nemdsbehandling av tvister. Som en naturlig følge av dette er det mange tvister som ikke når domstolene.

2.1.4 Nemdspraksis

Som nevnt er det FAL del C som har bestemmelser om tvisteløsning. FAL § 20-1 slår fast at både selskap og forsikringstaker kan kreve nemdbehandling av en tvist hvor nemda er kompetent. Videre slås det fast at en tvist ikke kan bringes inn for de ordinære domstoler så lenge den er tilbehandling i nemda. Bestemmelsen inneholder ikke direkte regler om opprettelsen av et nemdsapparat. Grunnlaget for nemdene er avtale av 28. februar 2001 mellom Finansnæringens Hovedorganisasjon, Forbrukerrådet og Næringslivets Hovedorganisasjon.

Innen forsikring har vi i dag to nemder, Forsikringsskadenemda (FSN) og Avkortningsnemda (AKN). Som sekretariat for disse opptre Forsikringsklagekontoret (FKK). Utgangspunktet for saker som legges frem for nemndene er at selskapet har behandlet saken ferdig og avsluttet den med en avgjørelse forsikringstaker ikke er enig i.

FKK ble opprettet i 1970 under navnet Forbrukernes Forsikringskontor, men byttet navn i 1998. Som nevnt skal FKK fungere som sekretariat for FSN og AKN. I tillegg har de som oppgave å veilede forsikringstakere og skadelidte som mener å ha et krav mot et forsikringsselskap som følge av skade eller selskapets håndtering av en forsikringsavtale. FKK er faglig underlagt nemndenes rettsanvendelse, slik at denne danner rammen for kontorets veiledning.

AKN behandler ”saker om skjønnsspørsmål vedrørende aktsomhetsgrad og omfanget av avkortning i erstatning eller regresskrav, samt vurderer adgangen til identifikasjon. Videre behandler nemnda spørsmål om redusert erstatning ved skadelidtes medvirkning.”⁹ Den enkelte sak behandles av en formann, en selskapsrepresentant og en forbrukerrepresentant. Nemndas uttalelser er rådgivende, men følges ifølge FKK som regel av selskapene¹⁰.

FSN behandler ”saker vedrørende forståelsen av forsikringsvilkår eller lovgivning som har betydning i konkrete klagesaker.”¹¹ Nemda er delt i to avdelinger, en skadeavdeling som behandler tingforsikringer etter FAL 1989 del A, og en personavdeling som behandler personforsikringer etter lovens del B. Den enkelte sak behandles av en formann, to selskapsrepresentanter og to forbrukerrepresentanter. Som for avgjørelsene fra AKN er uttalelsene i FSN rådgivende, men de følges ifølge FKK vanligvis av selskapene.

Nemdspraksis er en viktig rettskildefaktor innenfor forsikringsretten. Bull uttaler at ”det finnes flere dommer der domstolene legger vekt, og til dels betydelig vekt, på nemdenes praksis.”¹² Saker fremmet for FSN vil spille en svært sentral rolle videre i oppgaven for å komme frem til det materielle innholdet av ulykkesskadebegrepet. Både gjennom å vise selskapenes syn på forståelsen, og selvfølgelig i forhold til hvilke konklusjoner nemda gjør.

2.1.5 Selskapspraksis

Selskapspraksis, altså praksis innen selskapene om hvordan forsikringsvilkårene skal forstås, vil også kunne ha en viss rettskildemessig vekt. Bull har sett på relevant rettspraksis, og slutter på bakgrunn av dette at ”domstolene vil tillegge forsikringspraksis adskillig vekt der løsningen etter forsikringsvilkårene må oppfattes som usikker og uklar. Dette gjelder særlig dersom praksis fremstår som avbalansert og fremmer rasjonelle løsninger”. Og videre: ”Er løsningen etter en objektiv fortolkning av vilkårene rimelig

---

⁹ Avtale av 28. februar § 12.

¹⁰ FKKs hjemmeside. <http://www.forsikringsklagekontoret.no/dllvis5.asp?id=1492>

¹¹ Avtale av 28. februar § 10.

¹² Bull 2003, s.40

sikker, vil det på den annen side ikke være plass for en forsikringspraksis som i det konkrete tilfelle gir en dårligere løsning for en forsikringstaker som er ukjent med denne praksis.”¹³

2.1.6 Forsikringsjuridisk teori

Jeg vil på enkelte punkter benytte meg av juridisk teori i fremstillingen, men dette vil være ett beskjedent moment som har relativt liten vekt som selvstendig rettskildefaktor.

2.2 Metode

2.2.1 Innledning

Forsikringsbeviset skal altså vise til den mest omfattende delen av en forsikringsavtale, som er vilkårene på forsikringen. Det er disse som gjerne vil måtte tolkes for å komme frem til om for eksempel ett skadetilfelle er dekningsmessig under den aktuelle forsikring. I dette kapittelet vil jeg gi en kort fremstilling av hvordan man skal gå frem ved tolkning av en forsikringsavtale, da særlig vilkårene. De vanlige tolkningsregler, momenter og prinsipp som er fastsatt i norsk rett gjelder også for tolkning av forsikringsvilkår.¹⁴

2.2.2 Tolkningsprinsipper

Tolkningsprinsippene angir de grunnleggende og prinsipielle holdningene til spørsmål om hvordan ett uttrykk bør tolkes. I Norge følger vi ett objektivt tolkningsprinsipp, noe som innebærer at det legges mest vekt på de enkelte ord og begrep som er brukt i avtalen og en naturlig objektiv språklig forståelse av disse.¹⁵ Unntaket er dersom partene har en felles oppfatning av innholdet i avtalen, da vil denne forståelsen måtte legges til grunn.¹⁶

---

¹³ Bull 2003, s.43-44

¹⁴ Bull 2003, s.119

¹⁵ Rt. 1997 s.1807

¹⁶ Rt. 2002 s.1155

2.2.3 Tolkningsmomenter

Det følger av langvarig norsk høyesterettspraksis at det sentrale tolkningsmomentet vil være selve det aktuelle utsagnets ordlyd. Dette skal som nevnt tidligere tolkes i tråd med naturlig språklig forståelse.¹⁷ Dersom ikke ordlyden gir noen klar og entydig løsning på tolkningsproblemet må vi normalt se på andre momenter som vil kunne hjelpe til å kaste lys over hva partene kan ha ment.

Ett annet moment som vil kunne være av betydning er formålet med avtalen eller den aktuelle bestemmelse.¹⁸ Man må prøve å komme fram til hva partenes hensikt med avtalen er.

Det er også viktig å se hele avtaleforholdet og særlig vilkårene i sammenheng. Gjennom tolkningen må man søke å oppnå harmoni, slik at der hvor samme begrep er blitt brukt flere steder bør det tolkes på samme måte. Det samme gjelder f.eks. dersom et forsikringstilfelle kan tenkes regulert av flere bestemmelser i vilkårene. Dersom det kommer frem av f.eks. disposisjonen eller overskrifter at det er hensikten å regulere nevnte hendelse under en bestemmelse, vil det ut ifra hensyn til harmoni være naturlig å se bort ifra at samme forhold også kunne falle inn under en annen bestemmelse.¹⁹

2.2.4 Tolkningsregler

Dersom momentene over ikke fører til noe bestemt resultat, har det gjennom rettspraksis blitt utarbeidet noen uskrevne tolkningsregler for å kunne velge mellom de aktuelle tolkningsalternativene. Den mest sentrale tolkningsregelen innen forsikringsretten er uklarhetsregelen. Denne går ut på at man ved tvil bør tolke den aktuelle bestemmelse i disfavør av den som har ansvaret for at uklarheten har oppstått. Regelen vil særlig være aktuell for standardavtaler, slik som forsikringsvilkår, hvor det gjerne er den ene parten i avtaleforholdet som har utformet avtalevilkårene. I forsikringssammenheng er det

---

¹⁷ Se for eksempel Rt. 1982 s.1116 og Rt. 1992 s.1697

¹⁸ Rt. 1997 s.1807

¹⁹ Rt. 1980 s.1037

forsikringsselskapene alene som utformer vilkårene en forsikring bygger på og de er også den av partene som er mest kyndig. De bærer derfor etter uklarhetsregelen risikoen for at bestemmelsene er presise, entydige og tydelige slik at tvil unngås. Prinsippet er nå lovfestet i forbrukerforhold.²⁰ En annen tolkningsregel som kan få betydning ved tolkning av forsikringsavtaler er regelen om at man helst velger det tolkningsalternativet som er mest i tråd med bakrunnsretten, men jeg går ikke nærmere inn på denne da den ikke vil ha noen betydning for oppgavens tema. Tilslutt skal det nevnes at det er et anerkjent prinsipp i tolkningslæren at avtaleloven § 36 kan trekkes inn som et element i tolkningen av en avtale, ved at avtalens vilkår tolkes slik at man kommer frem til rimelige og gode løsninger. Dette må også gjelde i forsikringsavtaleretten.²¹

---

²⁰ Avtaleloven av 31. mai 1918 nr. 4 §37 nr. 3

²¹ Bull 2003, s.129

3 "Ulykkesskade" som vilkår for selskapenes ansvar

3.1 Begrepet "ulykkesskade"

3.1.1 Innledning

Jeg vil i det videre først forsøke å dele opp komponentene som til sammen utgjør selskapenes definisjon på vilkåret "ulykkesskade". Det finnes forskjeller i selskapenes definisjoner, og det vil derfor ikke være slik at hvert enkelt selskaps ulykkesskadebegrep inneholder alle komponentene jeg drøfter. Forsikringsselskapene If og Storebrand har denne definisjonen i sine seneste vilkår: "Med ulykkesskade forstås fysisk skade på person forårsaket ved en plutselig og uforutsett ytre begivenhet,...". Forsikringsselskapet Vesta har derimot denne definisjonen: "Med ulykkesskade forstås fysisk skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet...". Jeg vil først ta for meg begrepet "plutselig" i pkt. 3.1.2. I pkt. 3.1.3 ser jeg på "ytte begivenhet" evt. "ytte hendelse" som i likhet med "plutselig" foreligger i samtlige definisjoner av ulykkesskadebegrepet hos de største forsikringsselskapene. I pkt. 3.1.4 tar jeg for meg den ytterligere kvalifikasjonen "uforutsett" som vi ser over er brukt av If og Storebrand. Tilslutt i pkt. 3.1.5 ser jeg på andre formuleringer som er brukt for å kvalifisere vilkåret ytterligere.

Døftelsen vil reise spørsmål i forhold til forsikringsavtalelovens regler om sikredes fremkalling av forsikringstilfellet samt om vilkåret retter seg mot skadeårsak eller skadefølge. Dette vil jeg forsøke å holde utenfor drøftelsen i første omgang for så å behandle det under eget punkt senere.

3.1.2 Plutselig

En naturlig språklig forståelse av ordet tyder på at skaden vi står ovenfor må ha skjedd først og fremst innenfor ett begrenset tidsperspektiv. Når man snakker om at noe skjer "plutselig" vil man gjerne tenke på noe som er kommet raskt, uventet eller overraskende på uten at man gjerne rekker å tenke seg om. Dersom en skade eller hendelse har vokst frem over et lengre tidsperspektiv vil man vanskelig etter en rent naturlig språklig forståelse kunne si at det er skjedd plutselig. I Store Norske Ordbok utgitt av Aschehoug og

Gyldendal defineres ordet plutselig som noe som hender brått eller uventet; ”en plutselig bevegelse”. Av ord og begrep med samme meningsinnhold nevnes bl.a. akutt, bardus og begrepet ”før man vet ordet av det”. Dette tyder på at det også må være en ett moment av overraskelse og upåregnelighet. Som ett eksempel kan vi tenke oss en person som er i skogen og plukker sopp. Uten å være klar over det, kommer personen i nærheten av ett fuglerede, og blir så skremt av fuglen som flyr opp rett foran ham at han faller bakover og slår hodet i en stubbe. Her kan man si at fuglen som fløy opp kom plutselig på sopp plukkeren, og også at det plutselig oppstod en skade idet hodet traff stubben. Eksempelet illustrerer samtidig ett annet spørsmål som er relevant, nemlig om det er selve skademekanismen som må oppstå plutselig, illustrert her ved at hodet treffer en trestubbe. Eller er det slik at plutselig henvender seg til den opprinnelige bakenforliggende årsaken til skaden, i dette tilfelle at fuglen flyr opp og skremmer vår person. Jeg vil komme tilbake til dette under punkt 3.2.

Jeg vil i det videre forsøke å klarlegge hva bransjen legger i begrepet ”plutselig”, og om dette er i samsvar med den forståelsen Forsikringsskadenemda legger til grunn i sine avgjørelser. Jeg er sett meg nødt til å også se på praksis også utenfor ulykkesforsikring for å komme nærmest mulig en definisjon på hva som ligger i begrepet. Selv om en uttalelse knytter seg til en annen type forsikring, vil likevel forståelsen av ”plutselig” være av interesse. Det vil ikke være naturlig å tolke begrepet forskjellig fra forsikringstype til forsikringstype.

I FSN 510²² skulle sikrede støpe betonggulv i sin kjeller. Arbeidet varte ca. 1 time og 20 minutter. Etterpå merket han store etsesår (tredjegrads forbrenning) på begge knær og legger. Sikrede var ikke kjent med at kalken og vannet i betongen reagerte kjemisk til lut. Luten hadde forårsaket etseskaden og bedøvet skadestedet slik at han ikke hadde merket noe før skaden var et faktum. Skaden påførte sikrede varig mèn. Selskapet avslo dekning under henvisning til at tilfellet ikke kunne anses som skade på legemet forårsaket ved en

---

²² Avgjørelsen er ikke publisert offentlig i sin helhet.

plutselig ytre begivenhet. FSN fant det ikke tvilsomt at skaden var inntruffet ved en ytre begivenhet og at den var inntrådt uavhengig av den sikredes vilje. Arbeidet og kontakten med kalken strakte seg ikke over et ubetydelig tidsrom, men i og med at berøringen førte til følelsesløshet, kunne det ikke sies noe sikkert om hvor fort skadene eller den vesentlige delen av dem utviklet seg. Etter dette antok nemnda at ulykkestilfellet måtte kunne anses å ha oppstått plutselig i vilkårenes forstand og at sikrede hadde krav på dekning. Det kan synes som om nemda her legger til grunn hvor lang tid det objektiv har tatt for etseskadene å oppstå. De kommer ikke inn på det faktum at for sikrede ble skadene oppdaget plutselig pga. hans følelsesløshet. Dersom saken hadde vært den at sikrede hadde følt smerter over lengre tid pga etsingen uten å ha gjort noe med det, ville nok likevel selskapet kunne få problemer med å hevde at skadene ikke har oppstått plutselig dersom FSNs kommentarer over legges til grunn. Dette er i tilfelle et forhold som må vurderes mot sikredes fremkallelse av forsikringstilfellet og en eventuell avkortning av erstatning. Jeg vil komme nærmere inn på dette senere.

FSN 2958²³ gjaldt om påstått gjentatte seksuelle overgrep kunne anses å være ulykkesskade i vilkårenes forstand. Far har angivelig forgrepet seg på sønn frem til høsten 1991 da sikrede var 6 år gammel. Straffesaken ble henlagt pga. bevisets stilling i 92. Forsikrede ble i des. 96 tilkjent voldsoffererstatning av Erstatningsnemnda for voldsofre.

Erstatningsnemnda la til grunn at seksuelle overgrep hadde funnet sted. FFK avviste i første omgang saken pga. sakens kompleksitet og bevisvurderinger, men gjenopptok den etter at forsikrede ble tilkjent voldsoffererstatning av Erstatningsnemnda for voldsofre.

Saken oversendes tilslutt FSN for vurdering av hvorvidt antatte overgrep av denne (eventuelt av annen) karakter, kan betegnes som en ulykkesskade i vilkårenes forstand.

FSN uttaler: ” FSN bemerker at om det legges til grunn at forsikrede har vært utsatt for seksuelle overgrep fra sin far, og at disse er årsak til de smerter og skader han lider av, må disse anses som resultat av forskjellige overgrep over tid, som har samvirket til det

---

²³ Samvirkens ulykkesvilkår i forsikringsvilkår for Barnas trygghetskonto i Postsparebanken, versjon Ua6343, gjeldende fra 01.10.91 hvor § 6 lyder: ” Med ulykkesskade menes skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet...”

skadebilde som foreligger. Den enkelte skade kan ikke utskilles som et resultat av en bestemt plutselig ytre påvirkning - et ulykkestilfelle. Det synes lite naturlig å anse et slikt misbruk fra en omsorgspersons side som en ulykesskade i vilkårenes forstand. Selskapet gis medhold.” Slik jeg her tolker nemdas konklusjon foreligger det ingen plutselig skade som er oppstått på ett konkret tidspunkt. Det er snakk om skader som er utviklet seg over lengre tid på bakgrunn av flere overgrep, og skadene faller derfor ikke inn under vilkårenes ulykessskadedefinisjon. Kravet om plutselighet ansees ikke å være oppfylt.

FSN 3488²⁴ er ett annet eksempel. Saken gjelder tvist rundt forståelsen av begrepet ”plutselig” i reisegodsdelen av en reiseforsikring, men tolkningen vil likevel være relevant. Saken omhandler briller som ble tapt på sjøen under en båttur. Sikrede beskriver selv hendelsen slik: ”Tapet skjedde når vi var ute i fritidsbåt. Da vi var kommet opp i god fart kikket jeg bakover i båten slik at vinden (luftmotstanden) fikk tak i brillene fra siden, slik at de blåste av meg og rett på sjøen.” Forsikringsselskapet finner å ikke kunne erstatte tapet av brillene. Forsikringstaker kontakter FKK som igjen drøfter saken med selskapet. Avslaget opprettholdes, og saken sendes FSN for behandling. Vesta begrunner avslaget med at det ikke foreligger noen ”plutselig” begivenhet, da båten var oppe i god fart og vinden var konstant. De sier videre: ”Det er ikke å regne som en plutselig begivenhet at det er kraftig luftmotstand i en båt som har høy fart. Det er kunden selv som snur på hodet slik at brillene blåser av.” FSN gir selskapet medhold og uttaler: ”Nemnda kan ikke se at vilkåret om ”plutselig og uforutsett ytre begivenhet fremkalt av andre/annen enn sikrede selv” er oppfylt i denne saken. Det er ikke opplyst at tapet av brillene ble utløst av noen plutselig forandring i de ytre forholdene. Nemnda forstår det slik at vinden og farten var jevn, og at også lufttrykket derfor var det samme. Vilkåret for forsikringsdekning er etter dette ikke oppfylt.” I denne saken gjaldt det vilkår som krevde både ”plutselig” og ”uforutsett” begivenhet, og disse overlapper ofte hverandre. Som jeg skal se litt nærmere på

---

²⁴ Vestas vilkår for Reiseforsikring ”Ferie og Fritidsreiser” av 01.07.99 punkt 2.1 som lyder: Selskapet dekker skade på og tap av de forsikrede gjenstander ved plutselig og uforutsett ytre begivenhet fremkalt av andre/annet enn sikrede selv.”

i punkt 3.1.4 vil det være vanskelig å skille uttrykkene ”plutselig” og ”uforutsett” fra hverandre, da de har forholdsvis likt meningsinnhold og ofte overlapper hverandre.

Tilslutt skal jeg se på FSN 3390²⁵. Også dette er en sak hvor begrepet ”plutselig” sto sentralt i drøftelsen. Forsikrede har pådratt seg hørselsskade etter å ha vært utsatt for støy i arbeid på marinens fartøyer fra 1949 til 89. Etter at Storebrand har avslått forsikredes erstatningskrav med den begrunnelse at det ikke foreligger noen ”plutselig” årsak til skaden, tar han saken opp med FKK. Han viser til at han har fått en nedsatt livskvalitet som følge av skaden, og at det ikke er umulig at skaden oppstod på et tidlig tidspunkt i hans yrkeskarriere. FKK forklarer i brev form til sikrede at det er mest nærliggende å forstå erklæring om sikredes hørselsskade slik at den er oppstått over tid, og at det må dokumenteres at skaden stammer fra en eller flere ureglementerte enkeltepisoder hvor forsikrede ble utsatt for voldsom støy dersom den skal utgjøre en ulykkesskade i vilkårenes forstand. Vi ser altså at FKK forstår begrepet slik at det er nødvendig for forsikrede å vise til en konkret hendelse eller episode hvor hørselen er blitt skadet på bakgrunn av uventet og upåregnelig høy støy. Forsikrede gjør gjeldende at han har vært utsatt for flere enkeltepisoder med ureglementert voldsom høy støy ved skyting med kanon fra overvannsfartøyer, og høy støy og trykkforandring ved tjeneste på ubåt. Han krever saken fremlagt for FSN, som gir selskapet medhold, og uttaler: ”Det er etter vilkårene ”ulykkesskade” som dekkes av forsikringen. For at det skal foreligge en ulykkesskade, må skaden være forårsaket av en plutselig ytre begivenhet. En hørselsskade som er oppstått over tid kan etter nemndas oppfatning ikke anses som ulykkesskade i vilkårenes forstand da skaden ikke kan føres tilbake til en bestemt plutselig ytre begivenhet. Dertil kommer at slike smell og støy som er helt påregnelige følger av en støybelastet arbeidssituasjon, vanskelig kan anses som en ”plutselig” ytre begivenhet i vilkårenes forstand.” FSN slår altså igjen fast at skade utviklet over lengre tid ikke oppfyller kravet til plutselighet.

---

²⁵ Storebrands vilkår for ulykkesforsikring punkt. 4.1 som lyder: ”Storebrand svarer for ulykkesskade som rammer den forsikrede. Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet som inntreffer i forsikringstiden...”

Samtidig ser vi også at de knytter kravet til plutselighet opp mot påregnelighet. Som jeg var inne på tidligere må det altså være en uventet eller overraskende hendelse.

Det er vanskelig å sette noen generell tidsmessig grense for når noe ikke lenger er skjedd ”plutselig”. I FSN 2958 og FSN 3390 er det snakk om en periode over flere år. I FSN 2104²⁶ gjelder det en skade som er oppstått ”over et par dager”, og nemda uttaler at dette er forholdsvis kort tid og at skaden da må ansees å ha oppstått ”plutselig”. Det vil være nødvendig å ta en konkret vurdering ut ifra faktum i den foreliggende sak.

3.1.3 Plutselig ytre begivenhet/hendelse

Sammen med begrepet ”plutselig” forekommer ”ytre begivenhet”, eventuelt i formen ”ytre hendelse”²⁷, i alle de store forsikringsselskaperes definisjon av ulykkesskade. Verken en naturlig språklig forståelse eller praksis tyder på at ordene ”begivenhet” og ”hendelse” har forskjellig innhold, tvert imot er de definert som synonymer.²⁸ Jeg vil derfor konsentrere meg om ”ytre begivenhet” i det følgende, da det er dette alternativet som forekommer mest.

Rent språklig tolkning av begrepet fører tankene mot noe som er utenpå eller kommer utenfra. Det skal altså ha hendt noe utenfor sikredes person, en påvirkning av et eller annet slag utenfra. Videre er det to alternative måter å forstå begrepet på. En forståelse av ”ytre begivenhet” er at skaden helt enkelt må være en følge av at det er skjedd en påvirkning av noe utenfor ens eget legeme, for eksempel ett sammenstøt av et eller annet slag mot sikredes kropp. Dersom dette alternativet legges til grunn vil det avgrense mot skade som er en følge av typiske indre forhold, som sykdom. Som eksempel kan vi tenke oss en person gående på ett fortau. Personen snubler i sine egne ben og faller i bakken, hvor på han ved sammenstøtet med bakken brekker armen. Dersom forståelsen over legges til grunn, vil bakken være den ”ytre” faktor som skader sikredes kropp. Selmer beskriver dette

---

²⁶ Kombinertforsikring. Saken gjelder forståelsen av Samvirkens vilkår nr. 12020 bygning fullverdi av 01.07.1990.

²⁷ Forekommer i Terra Skadeforsikrings vilkår for ulykkesforsikring gjeldene fra 01.01.2007.

²⁸ Aschehougs og Gyldendals Store Norske Ordbok.

som ”at det må ha skjedd noe som innvirker skadelig på den forsikredes kropp, og som en utenforstående kan iaktta”²⁹. Den andre forståelsen av begrepet ”ytre begivenhet” er at man tolker formuleringen dit hen at det må være en hendelse som er skjedd uavhengig av sikrede selv, altså noe som er uavhengig av sikredes egne handlinger. Det må være noen andre eller noe annet involvert i årsakskjeden enn bare sikrede selv. Ved denne forståelsen avgrenser man ikke bare mot indre forhold som sykdom, men også mot begivenheter som sikrede selv er nærmest å kunne kontrollere. Dersom jeg anvender denne tolkningen av ”ytre begivenhet” på eksempelet over ser vi at vilkåret ikke er oppfylt. Årsaken til at sikrede falt og skadet seg var at han snublet i sine egne ben, altså ikke en ytre begivenhet etter den forståelsen som nå legges til grunn. Dersom vilkåret skal være oppfylt må sikrede kunne vise til at for eksempel en helle på fortauet har ligget løs og at han snublet i denne.

Formålet bak ulykkesforsikringen og bruken av begrepet ”ytre begivenhet” kan hjelpe med tolkningen. Forsøker man å se generelt på hensikten med å tegne en ulykkesforsikring, vil de fleste si at det er å beskytte seg økonomisk mot følgene av uhell og skader som påføres kroppen. De færreste leser så nøye gjennom vilkårene og tenker gjennom hvordan disse tolkes. Man forventer at forsikringsselskapet skal erstatte ens tap dersom en ikke er skyld i skaden selv, altså forsettlig eller ved grov uaktsomhet. At dette er en grunnelggende del av formålet bak selve forsikringsordningen følger også av FALs regler om fremkallelse av forsikringstilfellet som jeg vil komme tilbake til senere. Reglene beskytter sikrede mot sine egne handlinger som ikke er grovt uaktsomme. Vi ser at dette taler for en forståelse i tråd med alternativ 1 over. Derimot kan forsikringsselskapets formål med definisjonen av ulykkesskade se ut til å trekke i motsatt retning. Forsøker man å tolke begrepet ut fra sammenhengen, altså se på hele vilkårsettet, ser vi at det for ulykkesforsikring er vanlig å avgrense særskilt mot blant annet sykdom og såkalt sykkelig tilstand.³⁰ Dette taler klart for at selskapenes hensikt med formuleringen av ulykkesskade er å avgrense mot noe annet enn

---

²⁹ Selmer 1982, s.258

³⁰ Som eksempel se Storebrands vilkår for ulykkesforsikring av 01.10.06 punkt 6.2 som lyder: ”Forsikringen gjelder ikke ulykkesskade som skyldes sykdom, sykkelig tilstand eller anlegg, for eksempel skader som oppstår i forbindelse med epileptisk anfall, bevissthetstap, hjerneslag eller lignende.”

sykdom osv. som de likevel gjør klart ellers i vilkårene. Det har ikke noen hensikt å gjøre det to steder, noe som bare vil kunne skape forvirring og dårlig harmoni i vilkårene. Om ikke annet tyder i alle fall dette på at selskapenes hensikt er at tolkningsalternativ nummer 2 bør legges til grunn.

I det følgende skal jeg se på forsikringsselskapene og nemdas praksis rundt begrepet ”ytre begivenhet”. Også her vil jeg bruke eksempel fra andre forsikringsdisipliner der det er hensiktsmessig. Det vil fremgå at begge tolkningene ovenfor er blitt lagt til grunn ved forskjellige anledninger. Først ser jeg på en høyesterettsdom som går på forståelsen av ”ulykkesskade” og definisjonen ”plutselig ytre begivenhet”.

Rt. 1988 s. 394³¹ gjelder tolkningen av begrepet ”ulykkesskade” i forsikrings- og aksjeselskapet Vegas vilkår for ulykkesforsikring. Forsikrede var maskinsjef på taubåt, og i fritiden har han bedrevet fridykking i nærheten av båten. Han var ikke dypere enn maksimalt 3 meter. Etter han hadde kommet tilbake til båten begynte han å føle seg uvel, og ble fraktet til sykehus. Sikrede døde få uker senere av en blodpropp i hjernestammearterien som hadde ført til hjerteinfarkt. Partene er enige om at dannelsen av blodproppen har sammenheng med de trykkforskjeller som sikrede ble utsatt for under dykkingen, og at dykking på så små dybder som det i dette tilfelle er snakk om ikke normalt medfører risiko av betydning. Vega gjør gjeldende at det her ikke foreligger en ulykke i forsikringens forstand, og uttaler: ”I ulykkesbegrepet ligger at det må foreligge en markert eller iallfall klar begivenhet utenfor den sikredes legeme, at noe må ha gått galt. Et dagligdags hendelsesforløp som av en eller annen grunn får alvorlige følger for en person, kan ikke begrunne erstatning etter en ulykkesforsikring.” Sikredes etterlatte anfører at man ikke kan legge så stor vekt på definisjonen av ulykkestilfelle i forsikringsvilkårene, da denne er klart utilstrekkelig og må suppleres med hvordan folk flest oppfatter begrepet. Det presiseres videre at sikrede døde som følge avskader han pådro seg under dykkingen og at trykket under vann var utslagsgivende, og ”det bør derfor ikke gjøre noen forskjell at det

---

³¹ Forsikrings-Aksjeselskapet Vegas vilkår for ulykkesforsikring av 1982 § 3 som lyder: ”skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet – ulykkestilfelle – uavhengig av den sikredes vilje.”

ikke skjedde noe dramatisk mens han var i vannet”. Høyesterett presiserer innledningsvis at skaden kun kan kreves erstattes dersom den er voldt ved en ulykke. Forsikringsselskapet gis medhold, og førstevoterende konkluderer: ”Det må legges til grunn at dykkingen i det foreliggende tilfelle foregikk helt normalt uten ytre uhell av noe slag, og at A ikke var utsatt for andre ytre påkjenninger enn de som regulært følger av den i seg selv forholdsvis ufarlige dykking han deltok i, og som han uten videre måtte regne med. Ankemotparten har vist til en rekke avgjørelser der det er stilt små krav til ”den ytre begivenhet”. Det har imidlertid i alle tilfelle vært fastholdt at noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte, og at det er dette som har ført til skaden.”

FSN 2518³² gjelder oppgjør i forhold til en verdigjenstandsforsikring. Sikrede var på en brygge og holdt på med å ta opp en båt fra vannet. Han oppbevarte sin mobiltelefon i brystlommen på skjorten, og under arbeidet falt den ut av lommen og ned i vannet. Mobiltelefonen ble skylt for saltvann, men elektronikken var ødelagt. Selskapet avsto dekning med den begrunnelsen at beskrivelsen i dekningsfeltet om plutselig og utilsiktet hendelse av ytre årsak ikke var oppfylt. FKK ser annerledes på saken og hevder ovenfor selskapet at vanninntrengning i apparatet må være en hendelse som faller inn under beskrivelsen over. Da forsikringsselskapet og FKK ikke kan komme til enighet forelegges den FSN. De gir selskapet medhold, og uttaler: ” For at skaden skal være dekningsmessig må den skyldes en ”plutselig og utilsiktet ytre årsak”. Ved ytre årsak mener man vanligvis det som er uavhengig av sikrede selv. I dette tilfelle finner nemnda at skaden er en direkte følge av sikredes egen atferd og følgelig skyldes den ikke en ytre årsak.” I avgjørelsen henvises det til at faktum er svært likt FSN 966, og at resultatet må bli det samme. I denne uttalelsen antok FSN at uhellet som var beskrevet var en ”direkte følge av sikredes egen adferd og følgelig fremkalt av henne selv”, og derfor ikke var dekningsmessig. Som vi ser gjelder ikke denne saken direkte ulykkesskadebegrepet, men de generelle synspunktene som nemnda gir rundt begrepet ”ytre” er likevel interessante. Det vil være uhensiktsmessig

---

³² Tennant Assurance vilkår for Verdigjenstandsforsikring av september 1991 som lyder: ”Selskapet erstatter skade av plutselig og utilsiktet ytre årsak som rammer de forsikrede ting”.

og skape usikkerhet i forhold til forståelsen av begrepet dersom det skal tolkes forskjellig ut ifra hvilken forsikringstype en står ovenfor.

FSN 2875³³ er ett eksempel fra nemdspraksis innen ulykkesforsikring som trekker i samme retning av ”ytre” som avgjørelsen over. Saken gjelder skade etter at sikrede falt og slo hodet mot ett bord. I skademelding beskriver hun selv skaden slik: ”Eg besvimte p.g.a. omgangssjuka, og trefte truleg kjøkkenbordet med øvre del av ansiktet og havna deretter på golvet. Vakna av meg sjølv etter ukjent tid bevistlaus. Blødde naseblod, og var godt forslått i nase, kinnbein og tinning. Ingen brudd. Ved lege-konsultasjon viste det seg at eg hadde nesten alle symptomene på nakkeslengskade.” Denne forklaringen endres noe senere, og sikrede fremholder at hun trolig falt først grunnet overanstrengelse, og at hun først besvimte når hun slo hodet i bordet. Selskapet avslår å dekke skaden, med begrunnelsen at overanstrengelse ikke kan anses å være noen plutselig ytre begivenhet. Forsikrede er uenig i denne tolkningen av vilkårene. Hun fremholder at selve sammenstøtet med bordkanten må anses som en plutselig ytre begivenhet. Spørsmålet blir behandlet av forsikringsselskapets interne klagesekretariat som etter en konkret vurdering mener at skadeforløpet mest sannsynlig begynte med en besvimelse, og dermed er unntatt fra dekning etter vilkårene. Subsidiært blir det anført at selv om forsikredes beskrivelse av hendelsesforløpet legges til grunn, kan fallet ikke anses forårsaket av en plutselig ytre begivenhet i vilkårenes forstand. FSN må tilsatt ta stilling til saken, og i avgjørelsen uttales det: ”selv om det legges til grunn at fallet med påfølgende skade skyldtes overanstrengelse, ikke besvimelse eller annen sykkelig tilstand, så kan ikke skaden anses oppstått ved en plutselig ytre begivenhet. Det er således ikke tale om en ulykkeskade i vilkårenes forstand. Selskapet gis medhold.” Som vi ser har FSN her lagt seg på den linjen at det ikke er nok med en påvirkning utenfra på sikredes legeme. Dersom dette hadde vært tilfelle ville sammenstøtet med bordet oppfylt kravet til ”ytre begivenhet”.

---

³³ Storebrands vilkår for personalforsikring av 01.01.1991 som lyder: ”Med ulykkeskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet...”

Neste sak til å belyse problemet er FSN 4360³⁴. Forsikrede gikk i søvne, noe han ifølge seg selv har gjort ved 2 – 3 anledninger i løpet av 37 år. Han tok feil av to dører, åpnet døra til kjellernedgangen og falt ned trappa, en høyde på ca 2,5 meter. Hans kone hørte fallet, kom til han og fant han bevisstløs ved bunnen av trappa. Han var da ikke kontaktbar, men våknet etter hvert og ble hjulpet tilbake til sengen. Sikrede slo hodet i fallet, og en spesialisterklæring konkluderte med at sikrede ble 35% varig medisinsk invalid som en følge av skaden han pådro seg. Forsikringsselskapet avviste erstatningskravet og anførte prinsipielt at skade som følge av søvngjengeri ikke var en ulykkesskade i vilkårenes forstand. De anførte blant annet at skade som følge av søvngjengeri ”ikke kan henføres til den ordinære, tilfeldige, ytre ulykkesrisiko som forsikringen skal dekke.” Forsikredes advokat klaget saken inn for FKK, som etter å ha sett på saken anmodet selskapet om å vurdere den på nytt. De endret ikke sitt standpunkt, og saken ble lagt frem for FSN som kom med følgende avgjørelse i forhold til forståelsen av ulykkesskade : ”Nemnda finner det klart at hodeskade som følge av fall ned kjellertrapp er ”skade på kroppen forårsaket av plutselig ytre begivenhet”, altså en ulykkeskade i vilkårenes forstand.” Den generelle uttalelsen nemda her kommer med kan ikke tolkes annerledes enn at de her legger en annen forståelse til grunn av begrepet ”ytre begivenhet” enn det som ble gjort i FSN 2875. Det ser ikke ut til at nemda lenger tolker begrepet slik at det må være en hendelse uavhengig av sikrede selv.

FSN 4559³⁵ stadfester forståelsen som ble lagt til grunn i FSN 4360. Forsikrede falt og slo hodet idet hun skulle inn i en drosje. Hun kunne ikke forklare nærmere hva som var grunnen til at hun falt, da alt skjedde så fort og det var mørkt og snødde ute. Fallet resulterte i at forsikrede fikk problemer med synet. Forsikringsselskapet avslo

---

³⁴ Sparebank1s vilkår for kollektiv ulykkesforsikring gjeldende fra 01.01.1998 som lyder: ”Med ulykkesskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre fysisk begivenhet (ulykke) som rammer forsikrede i forsikringstiden.

³⁵ Jernbanepersonalets Forsikrings vilkår for ”Ulykkesforsikring – Barneforsikring” gjeldende fra 01.01.2001 som lyder: ”Selskapet dekker ulykkesskader som rammer forsikrede. Med ulykkesskade menes skade på legemet forårsaket av en plutselig og ufrivillig ytre hendelse som inntreffer i forsikringstiden...”

erstatningssaken med den begrunnelsen at det ikke var noen plutselig og ufrivillig ytre hendelse som vår årsak til skaden. Forsikrede klaget til FKK som i sin tur henvendte seg til selskapet. FKK skriver i brev til selskapet at det sentrale spørsmålet blir om de kan kreves at selve fallet ble forårsaket av en ”ytre” begivenhet. FKK kommer i sin vurdering inn på FSN 2875 som jeg så på tidligere og sier at denne synes å støtte selskapets tolkning av ”ytre begivenhet”, men at den også går imot flere andre avgjørelser i nemda ”som i det vesentlige synes å gå ut på at der hvor skademekanismen utløser et ytre traume – sammenstøt - mot kroppen, anses kravet om ”plutselig ytre begivenhet/hendelse” å være oppfylt.” På bakgrunn av disse tilsynelatende motstridende avgjørelsene foreslår FKK at saken fremlegges for nemda til avgjørelse. Forsikringsskadenemda gir forsikrede medhold, og uttaler: ”Det er uomtvistet at forsikrede skadet seg ved et fall. Dette er en ”plutselig og ufrivillig ytre hendelse” - en ulykkesskade - i vilkårenes forstand.” Vi ser at FKK igjen legger den første tolkningen av begrepet ”ytre begivenhet” som jeg så på innledningsvis til grunn. Det er etter denne nok at ”det må ha skjedd noe som innvirker skadelig på den forsikredes kropp, og som en utenforstående kan iaktta.”³⁶

Selv om måten forsikringsselskapene utformet vilkårene på ikke endret seg, kan se synes som om Forsikringsskadenemda etter hvert legger seg på en annen linje i forhold til forståelsen av ”ytre begivenhet” enn den de hadde i utgangspunktet. Den naturlige språklige forståelsen av ulykkesskadebegrepet kan ikke ha forandret seg på noen betydelig måte, og dermed må det være andre grunner til nemdas endrede syn. En mulig årsak kan trolig være at man ønsker at forståelsen av begrepet skal være mer i tråd med FALs preseptoriske regler angående selskapenes anledning til å legge vekt på sikredes subjektive forhold ved fremkallelse av forsikringstilfellet. Dette kommer jeg tilbake til.

---

³⁶ Selmer 1982, s.258

3.1.4 Plutselig og uforutsett ytre begivenhet

Ordet ”uforutsett” er en ytterligere kvalifisering av ulykkesskadebegrepet som brukes av forsikringsselskapene If og Storebrand.³⁷ En naturlig språklig forståelse av ordet knytter det nær opptil ”plutselig” som jeg så på tidligere. Begge bringer tankene mot noe som er oppstått uventet og overraskende. Slik jeg ser det går forståelsen av ”uforutsett” mer på selve påregneligheten og hva man kan vente seg i en konkret situasjon, mens det er tidsperspektivet av overraskelsesmomentet som står sterkest i begrepet ”plutselig”. Dersom en hendelse kan sies å være ventet eller forutsigbar for den sikrede person, vil den vanskelig kunne kalles uforutsett. Som eksempel kan vi tenke oss en person som aktivt og frivillig blander seg inn i ett slagsmål. En personskade vil i ett slikt tilfelle ikke kunne kalles uforutsett slik jeg ser det. Motsatt vil det være dersom samme person blir angrepet helt uventet på gaten og skadet som følge av dette. En aktuell problemstilling i forhold til vurderingen av om noe vil være uforutsett etter vilkårene er om en subjektiv eller objektiv norm legges til grunn, og hvordan kriteriet forholder seg til de preseptoriske regler i FAL. Dette vil jeg komme tilbake til under punkt 3.4.4 og 3.4.5.

Det er klart at begrepene ”plutselig” og ”uforutsett” går over i hverandre og det vil derfor kunne være vanskelig å behandle de hver for seg. I praksis behandles de gjerne samlet, og derfor må man gjøre en konkret vurdering for å forsøke å komme frem til hvilken del FSN legger vekt på. Under skal jeg se på praksis fra FSN og undersøke om dette kan klarlegge forståelsen av ”uforutsett”- kriteriet. Begrepet er brukt også innen andre forsikringssjangre, og i fravær av praktiske eksempler innen ulykkesforsikring vil jeg også bruke eksempler annet steds fra. Som nevnt over er begrepet kontroversielt i forhold til preseptoriske lovbestemmelser, og dette er en mulig grunn til at man sjelden har gått dypere inn i tolkningen av det. Tolkningen vil likevel være relevant i forhold til forståelsen i ulykkesvilkårene.

---

³⁷ Begges definisjon på ulykkesskade i seneste vilkårsett lyder: ”Med ulykkesskade forstås fysisk skade på en person forårsaket ved en plutselig og uforutsett ytre begivenhet...”

Innledningsvis skal jeg se på FSN 839 og 1271.³⁸ Den første saken gjelder en deltaker i ett hopprenn som falt. Fallet resulterte i at sikrede ble skadet, og at ski, støvler og briller ble ødelagt. Spørsmålet for nemda var om utstyret kunne kreves erstattet under reisegodsdelen i reiseforsikringen. Nemda knytter begrepet ”uforutsett” direkte opp mot en konkret påregnelighetsvurdering, og konkluderer med at det ikke kan anses som upåregnelig at utstyr blir ødelagt under hopprenn og derfor ikke kan sies å være uforutsett. Nemda avsto dermed at forsikringsselskapet var erstatningsansvarlig. Den andre saken gjelder skadet innbo. Da sikrede ble beordret til tjeneste i England fra november 1988, lagret han innbo i en garasje. I juli 89 fikk han melding om vannskader på innboet. Det sentrale spørsmålet var om skaden var uforutsett og om det forelå ekstraordinær nedbør og snøsmelting. Det var sannsynlig at garasjen, som ikke var vanntett, hadde vært utsatt for innsig av fuktighet og/eller vann utenfra. På grunnlag av opplysninger om nedbørsmengder og snøsmelting våren 1989 i Harstad, måtte nemnda bygge på at det ikke hadde vært ekstraordinær nedbør eller ekstraordinær snøsmelting. Konklusjonen i nemda var at skaden ikke oppfylte vilkårene, og dermed ikke var erstatningsmessig. Det synes altså som om nemda gjør en vurdering på om det har kommet mer nedbør enn ventet, noe de kommer til at det ikke er gjort. Når det ikke foreligger en upåregnelig nedbørsmengde er heller ikke kravet om uforutsett skade oppfylt.

FSN 4812³⁹ gjelder vann fra snøsmelting som er trukket inn gjennom veggen på sikredes hytte. Køyesenger, sengetøy m.m. er blitt skadet som følge av vanngjennomtrengningen. Sikrede beskriver skadeforløpet slik: ”Snøen pakket seg på en uvanlig måte, og det ble liggende helt inn til hytteveggen langt ut på våren. Snømengden gjorde at snøen ble liggende lenger enn vanlig. Denne snøen lå tung og våt inn mot hytteveggen utover ’normal’ tid. Vi går ut fra at det har ført til overvann som har blitt liggende og trengt inn i hytteveggen.” Forsikringsselskapet bestrider ikke sikredes hendelsesforløp, og vedgår tilslutt at det kom ekstraordinære/upåregnelige snømengder i området ved hytten vinteren

---

³⁸ Avgjørelsen er ikke publisert offentlig i sin helhet.

³⁹ Vitals hytteforsikring for bygning/innbo gjeldende fra 01.01.2002 hvor det aktuelle punkt 4.1 annet ledd lyder: ”Skaden må inntreffe plutselig og uforutsett.”

99/00, men avslår likevel å erstatte skadene da de hevder at det ikke er ”upåregnelig at snøen legger seg i fonner/”pakker seg” på Nordkapp!.” FKK ser på saken og uttaler at ett sentralt spørsmål blant annet vil være om man står ovenfor en skade som er skjedd ”plutselig og uforutsett” jfr. vilkårene. Selskapet og sikrede kommer ikke til enighet, og saken legges inn for FSN som bes ta stilling til om skade er oppstått plutselig og uforutsett, om sikrede har krav på dekning av bl.a. skadet innbo, eller om unntak i vilkårene for ”påregnelige påkjenninger” kommer til anvendelse. FSN sier innledningsvis at ikke er tvilsomt at de påkjenninger som hytta ble utsatt for vinter og vår 2000 var ekstraordinære og upåregnelige. Videre konkluderer de: ”Når imidlertid vannet trenger gjennom veggen og skader innbo og løsøre på innsiden - sengetøy og køyesenger m.v., er dette etter nemndas mening skader som er dekningsmessige etter vilkårene. Selv om det tar tid før vannet trenger gjennom tømmerveggen, så er årsaken til dette de ekstraordinære forholdene, og det må anses både plutselig og uforutsett at vannet til slutt og helt uventet trenger gjennom veggen og volder skade på innbo og løsøre inne i hytta.” Slik jeg forstår nemda vurderer de det slik at det var helt uventet at vannet skulle kunne trekke igjennom hytteveggen slik det er gjort i dette tilfelle, og kravet til at skaden skal være ”uforutsett” er derfor oppfylt. Derimot savner jeg at nemda gjør noen grundig vurdering i forhold til tidsperspektivet i plutselighetskravet her. FSN uttaler at skadene er kommet som følge av at hytteveggen er blitt stående under vann i ”meget lang tid”. Det kommenteres ikke om de anser at den tiden det har tatt for vannet å trekke igjennom tømmerstokkene oppfyller kravet til plutselighet, men viser bare til at de ekstraordinære forholdene gjør at formuleringen ”plutselig og uforutsett” er oppfylt.

Neste sak er FSN 5515⁴⁰. Denne gjelder ikke direkte tolkningen av begrepet ”uforutsett”, da dette ikke er ett krav etter vilkårene. Men saken er likevel relevant da man går inn på en påregnelighetsvurdering som vi ser av sakene over også står sentralt i tolkningen av ”uforutsett”. Saken gjelder skade oppstått mens sikrede var ute og seilet. Hun beskriver selv hendelsesforløpet slik: ”I et vindkast fikk vi en ”ufrivillig jibb”. Det vil si at båten

---

⁴⁰ Gjensidiges vilkår for fører- og passasjerulykke for båt (BÅT1006) hvor punkt 2 lyder: ”Med ulykkesskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre fysisk begivenhet.

endret kurs og storseilet med bom slo over til motsatt side av båten. Jeg stod nærmest og tok tak i storseilsskjøtet (tauert som er festet i storseilsbommen), for å bremse bommens fart og kraft. Kraften var for stor, slik at jeg ikke klarte å holde igjen seilet. Dermed presset bommen armen min maksimalt bakover, før jeg klarte å slippe tauet. Jeg kjente straks smerte i venstre skulder og brystmuskulatur.” Etter å ha besøkt lege ble det konstatert muskel- og senebetennelse i venstre arm. Forsikringsselskapet avslår sikredes erstatningskrav bl.a. med den begrunnelse at det å ta tak i storseilsskjøtet var en "villet" handling fra forsikredes side. Det er videre fremhevet at forsikrede drev med konkurranseseiling, at en ufrivillig "jibb" ikke kunne anses som noe upåregnelig og at kreftene involvert ikke kunne anses som upåregnelige for en konkurranseseiler. I FSN var det dissens om løsningen av saken. Flertallet bemerker innledningsvis at partene er uenige om hvorvidt en ufrivillig jibb er tilstrekkelig upåregnelig til å falle inn under definisjonen på "ulykkesskade", men konstaterer at dette ikke vil være avgjørende i saken. Videre sier flertallet at selv om det legges til grunn at den ufrivillige jibben er en "plutselig ytre fysisk begivenhet", må det også tas i betraktning at personskaden skjedde som følge av forsikredes egen handling da hendelsen inntraff. Denne handlingen ble ikke foretatt for å avverge en personskade som ville ha vært dekket av forsikringen. Flertallet legger heller ikke avgjørende vekt på at handlingen eventuelt skjedde som en refleks. På bakgrunn av dette gis forsikringsselskapet medhold. Jeg tolker flertallet her slik at de ser på det faktum at sikrede frivillig tar etter storseilet, og at en slik handling ikke vil være upåregnelig eller uforutsett. Det er ikke nok at det uventet har oppstått en skade, så lenge påvirkningen var som forutsatt.

Tilslutt vil jeg se på FSN 6063⁴¹ som heller ikke direkte omhandler begrepet "uforutsett". Men FKK drøfter forholdsvis detaljert selve ulykkesskade-begrepet med ett særlig blikk på ytterligere kvalifikasjoner som uforutsett, påregnelig og uventet. Sikrede skulle reise hjem med Hercules-fly på permisjon fra tjenestegjøring i Forsvaret. Ved ombordstigningen i flyet ble forsikrede på grunn av tidspress nektet å ta på seg hørselsvern og dratt etter armen

---

⁴¹ Vestas vilkår PK 150 hvor punkt 3.1 som lyder: "Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet..."

ut til flyet av en flyplassansatt, til tross for at motorene på flyet var i gang. Ved passering av motorene pådro forsikrede seg øresus. Forsikringsselskapet avslo erstatning bl.a. med henvisning til at det ikke skjer noe "uventet", da sikrede "beveger seg mot en støykilde, hvoretter støynivået naturligvis øker jo nærmere man kommer." I avgjørelsen sier FSN at kravet til ulykkesskade normalt ikke vil være oppfylt i tilfeller hvor forsikrede beveger seg nær en kjent lydkilde, uten at lyden blir sterkere eller annerledes enn forutsatt pga. teknisk feil e.l. "Det vil i et slikt tilfelle ikke foreligge noe ulykkesmoment som forutsatt i forsikringsvilkårene." Her er imidlertid situasjonen den at sikrede ikke fikk anledning til å beskytte seg mot lyden da han ble dratt mot den av en flyplassansatt. Riktigheten av denne forklaringen er ikke betvilt av selskapet, og nemda legger den derfor til grunn. Dette innebærer etter nemndas syn at en eventuell hørselskade som følge av hendelsen er forårsaket av en "ulykkesskade" i forsikringsvilkårenes forstand, og sikrede gis dermed medhold. Det mest interessante i saken er imidlertid drøftelsen FKK foretar før saken sendes FSN. De bemerker at de ser det slik at kravet til plutselighet er oppfylt i lys av tidsaspektet og at det dreier seg om en enkeltstående hendelse, i motsetning til støypåvirkning over tid. Deretter drøfter FKK selskapets anførsel om at støyen ikke kunne anses å være uventet eller med andre ord upåregnelig, og uttaler: "Det er imidlertid på det rene at slike betraktninger som selskapet anfører også gjør seg gjeldende, og det kan vises til mange eksempler hvor Forsikringsskadenemnda mer eller mindre eksplisitt har oppstilt krav om at en hendelse må ha en viss grad av upåregnelighet for at den skal kunne anses som en plutselig ytre begivenhet." FKK trekker særlig frem FSN 5155 som jeg så på over som eksempel på dette. Videre kommenteres det at praksis tyder på at det ikke foreligger et ulykkestilfelle dersom en skade oppstår i sammenheng med en normal og villet del av den aktuelle handling eller påvirkningen var som forutsatt. Deretter kommer FKK inn på vanskeligheten med uttrykk som "uforutsett", "uventet", "utilsiktet" og "påregnelig" og problemene de skaper i forhold til FALs regler om fremkalling av forsikringstilfellet. Disse uttrykkene inneholder betydelige subjektive elementer og FKK anførere at det er vanskelig å se hvor grensen mellom det subjektive og objektive går. Tilslutt påpekes det at det synes å være en utvikling hos FSN mot å løse disse vurderingene rundt slike problematiske tillegg som "uforutsett" og "uventet" etter FALs system. Man sier dermed at dette er et

spørsmål som dreier seg om sikredes fremkalling av forsikringstilfellet, og at det derfor hører inn under Avkortningsnemda.

Rt. 1988 s. 394 som jeg gikk igjennom over er også relevant her. Vi ser at nemdas praksis er i tråd med Høyesteretts tolkning av ”ulykkesskade”, hvor det ble anført et krav om at noe i den ytre situasjonen måtte ha utviklet seg på en uventet måte for at grunnvilkåret ”plutselig ytre begivenhet” skal være oppfylt.

Som vi ser av Rt. 1988 s. 394 og FSN 5515 og FSN 6063 går man langt i å tolke for eksempel uventet og påregnelighet inn i ”plutselig ytre begivenhet”, og dette er også ett grunnleggende hensyn bak forsikring generelt.⁴² Dermed synes bruken av begrepet ”uforutsett” overflødig etter mitt syn. Det vil ikke ha noen hensikt dersom man tolker det selvstendige innholdet i begrepet inn i formuleringen ”plutselig ytre begivenhet” som foreligger, bruken av ”uforutsett” tilfører ingenting. Ut ifra praksis forutsetter jeg at forsikringsselskapene har den samme forståelsen av hva de ønsker å avgrense mot i grunnkravet om ”ulykkesskade”. Det faktum at kun to selskap ser nødvendigheten av begrepet ”uforutsett” er også noe som taler for at flertallet i bransjen finner at formuleringen ikke har noen selvstendig hensikt i begrepet som helhet og derfor overflødig. Et annet moment er at ”uforutsett” som nevnt har sterke bånd til sikredes subjektive handlinger og derfor kan skape usikkerhet, noe som også kan være en grunn til at det blir utelatt.

3.1.5 Andre tillegg

Det finnes også andre små forskjeller i selskapenes definisjon av ulykkesskade. Jeg skal under se på disse, og vurdere hva de eventuelt tilfører den grunnleggende definisjonen på ulykkesskade.

---

⁴² NOU 1987:24 s.87

Terra Skadeforsikring AS bruker ”plutselig og ufrivillig ytre hendelse” som definisjon på ulykkesskade.⁴³ Tillegget ”ufrivillig” er det ingen av de andre store selskapene som bruker. En naturlig språklig forståelse av begrepet tyder ikke på at det tilfører den grunnleggende formen ”plutselig ytre begivenhet/hendelse” noe nytt. Ufrivillig betyr det samme som utilsiktet eller uønsket, og det motsatte av ufrivillig vil nødvendigvis være frivillig. Slik jeg ser det vil ufrivillig ofte være en litt mildere versjon av uforutsett som jeg så på over. Det som faller inn under uforutsett i forhold til grunnvilkåret vil vanligvis også være ufrivillig, men slik er det ikke nødvendigvis motsatt vei. Grunnen til dette er at uforutsett inneholder en vurdering av påregneligheten i tillegg til momentene som ligger i ufrivillighetsvurderingen. En bestemt hendelse kan objektivt sett være påregnelig, selv om den er uønsket. Som eksempel kan vi bruke faktum i FSN 5515 som jeg så på over.⁴⁴ Saken gjaldt skade som følge av en ”ufrivillig jibb” under seiling. FSN tok ikke stilling til om en jibb som nevnt var upåregnelig i det konkrete tilfellet, men saken illustrerer likevel mitt poeng. Dette trekker altså i retning av at begrepet ikke tilfører grunnvilkåret noe det ikke allerede inneholder. FSN 5451⁴⁵ tyder også på det. Sikrede fikk skade på ett muskelfeste i overarmen i forbindelse med at han forsøkte å løfte en vedsekk ut av bagasjerommet på en bil. Forsikringsvilkårene definerte ulykkesskade som en ”plutselig og ufrivillig ytre hendelse”, og forsikringsselskapet avslo erstatning da de ikke fant dette kravet oppfylt. Saken ble lagt inn for FSN som bl.a. uttaler: ”Overbelastning av muskelfeste med brudd som konsekvens er ikke i seg selv en ulykkesskade i vilkårenes forstand. Skal skaden dekkes av forsikringen, må den være forårsaket av en plutselig ytre hendelse.” Videre konkluderer nemda med at dette vilkåret ikke er oppfylt. Det kan ikke totalt utelukkes at det er en glipp fra nemdas side at ikke hele selskapets definisjon av ulykkesskade trekkes frem, men slik jeg ser det er det mer nærliggende å se det som en bekreftelse på at FSN vurderer det dit at ”ufrivillig” ikke synes å tilføre noe nytt. Man støtter seg heller til den

---

⁴³ Vilkår av 01.01.2007 hvor punkt 4.1.1 lyder: ”Med ulykkesskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig og ufrivillig ytre hendelse...”

⁴⁴ Punkt 3.1.4.

⁴⁵ Forsikringsselskapet Terras vilkår for ulykke under reiseforsikring av 01.07.2001 som lyder: ” Med ulykkesskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig og ufrivillig ytre hendelse...”

generelle forståelsen av ulykkesskadebegrepet som er kommet til uttrykk gjennom langvarig bruk og praksis. Denne tolkningen er på bakgrunn av grunnvilkåret ”plutselig ytre begivenhet” og nemda bygger derfor på dette.

Ett annet avvik fra normalen finner vi i Sparebank1 sin definisjon av ulykkesskade i ulykkesdekningen av sine reiseforsikringsvilkår.⁴⁶ Her legger man til ordet ”tilfeldig”, slik at en ender opp med ”tilfeldig, plutselig ytre begivenhet”. En naturlig språklig forståelse av ”tilfeldig” tyder ikke på at det tilfører grunnvilkåret noe nytt som ikke allerede innfortolkes. Ordet tilfeldig betyr at noe er vilkårlig eller ikke planlagt eller ventet. Alt dette kan tolkes inn under ett krav til upåregnelighet. Jeg har heller ikke i praksis funnet noen ting som tyder på at tillegget kvalifiserer begrepet ytterligere, og i selskapets vanlige ulykkesforsikringsvilkår er det utelatt.

3.2 Skadeårsak eller skademekanisme?

Det sentrale spørsmålet i dette avsnittet er om grunnvilkåret retter seg mot skadeårsaken eller skadefølgen. Jeg velger å forholde meg til den reneste formen av grunnvilkåret i drøftelsen slik den fremstår i bl.a. Vestas vilkår for ulykkesforsikring⁴⁷. Ulykkesskade defineres her som ”skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet”. Altså uten tillegg som nevnt i punkt 3.1.4 og 3.1.5. Som skadeårsak forstår jeg det som ligger bak og var nødvendig for at skaden skulle inntreffe. Andre ord som illustrerer det samme er grunn, forutsetning eller foranledning. Som eksempel kan vi tenke oss en person som står på en stige og maler en vegg. En kompis tar så og rister forsiktig i stigen i ett forsøk på å være morsom og skremme personen på stigen. Bevegelsene i stigen gjør at han mister balansen og faller ned, med det resultat at han skader seg. Årsaken til at sikrede her faller ned og slår seg er at kompisen rister i stigen, det er dette som er foranledningen til at han treffer bakken og skader seg. Skademekanismen vil derimot være den konkrete skaden som

---

⁴⁶ Vilkår av 01.01.2006 hvor punkt E 3.1 lyder: ”Ulykkesskade er en fysisk skade på kroppen forårsaket av en tilfeldig, plutselig ytre begivenhet.

⁴⁷ Vestas vilkår for ulykkesforsikring (UL41500) gjeldende fra 01.01.2007.

oppstår idet personen som stod på stigen treffer bakken. Skademekanismen kommer altså tidsmessig etter skadeårsaken, og illustrerer resultatet eller følgen av skadeårsaken.

Andreas Arntzen skriver i sin bok "Forsikringsrett" at det er "skaden som etter vilkårene må inntreffe plutselig. At den årsak som utløser skaden har virket gjennom lengre tid, medfører ikke at skaden faller utenfor forsikringens dekningsfelt."⁴⁸ Denne uttalelsen gjelder i forhold til standardvilkår for hjemforsikring av 01.03.1995 utarbeidet i regi av Norges Forsikringsforbund, der den aktuelle bestemmelsen lyder: "Skade må inntreffe plutselig og uforutsett." Ut ifra en naturlig språklig forståelse skiller ordlyden i vilkåret seg vesentlig fra det gjeldende grunnvilkåret i ulykkesforsikring, som klart synes å presisere at det er den *begivenheten* som ligger *bak* skaden som må være plutselig ytre. Om det er denne forståelsen som også legges til grunn i praksis skal jeg se på under.

FSN 1944⁴⁹ gjelder en ryggskade sikrede pådro seg i fall fra en stige. Fallet var på ca. 3 meter, og en følge av at han sovnet mens han stod på stigen og malte huset. Forsikringsselskapet avslår i første rekke å erstatte tapet sikrede har lidt da de ikke finner at det "foreligger en konkret ytre begivenhet som førte til skaden." Sikrede klaget saken inn for FKK som uttaler at det å sovne ikke er noen ulykkeskade, men at det heller ikke var dette som førte til sikredes ryggskade. Videre anfører de ovenfor selskapet. "Ryggskaden var en følge av fallet fra stigen og dette fallet er utvilsomt en plutselig, ytre påvirkning – nemlig idet sikrede treffer bakken. At årsaken til fallet var at sikrede sovnet på stigen må vel i denne sammenheng vurderes for seg." Som vi ser tolker FKK det slik at vilkåret er oppfylt dersom selve skaden er oppstått ved en plutselig ytre begivenhet. Selskapet har derimot en annen forståelse av vilkårene, og uttaler bl.a. i korrespondansen med FKK at man må se på den bakenforliggende årsak til fallet. Etter deres syn oppfyller ikke denne bakenforliggende årsaken kravet til "plutselig ytre begivenhet". FSN bes ta stilling til saken og gir sikrede medhold. Nemda slutter at den "finner det mest naturlig å anse det som en

---

⁴⁸ Arntzen 1995, s.238

⁴⁹ UNI Storebrands vilkår for ulykkesforsikring av mars 1982 § 3 som lyder: "Med ulykkeskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet..."

ulykkesskade når sikrede som følge av at han sovnet i stigen falt ned og ble skadet ved fallet”. Avgjørelsen ble ikke godtatt av selskapet. Selv om ikke FSN sier uttrykkelig at de støtter FKK sin argumentasjon, tyder konklusjonen som er i tråd med FKKs anførsel på at de gjør det. Ett annet moment som trekker i denne retningen er at FSN i sin konklusjon bruker samme eksempel som FKK om at praksis innen motorvognforsikring støtter deres løsning.

Neste sak jeg skal se på trekker derimot i motsatt retning. I FSN 2271⁵⁰ gikk sikrede i søvne, og falt ut av ett vindu i huset. Han pådro seg skade fastsatt til 15% medisinsk invaliditet som følge av dette. Forsikringsselskapet avslår å dekke skaden da det ikke kan se at bakgrunnen til skaden, altså søvngjengeri, oppfyller kravene som stilles til ulykkesskade. Videre sier de at de ikke bestrider at forsikrede falt ut av vinduet og pådro seg skade under møtet med taket under vinduet, men at det avgjørende vil være hva som var foranledningen til at han falt ut av vinduet. Forsikrede henvendte seg til Forbrukernes Forsikringskontor som tok saken opp med selskapet, og anførte bl.a. at: ”Da det er på det rene at skaden oppstod ved sammenstøtet mellom legeme og bakken, mener vi at ansvarsbærende klausul er oppfylt.” Til støtte for sitt syn henviser de til avgjørelsen i FSN 1944 som jeg så på over. Selskapet fastholder at det må skilles mellom den utløsende årsak, altså selve ulykkestilfellet, og skademekanismen/følgen. Videre anfører de avslutningsvis: ”I dette tilfellet vil den utløsende ytre årsak være selve søvngjengeriet og det representerer ikke et ulykkestilfelle utløst av en plutselig, uventet ytre begivenhet. Vi kan derfor ikke se at nærværende tilfelle er en ulykkesskade i forsikringsvilkårenes forstand.” Begge partene ønsker saken fremlagt for FSN. De gir sikrede medhold, og uttaler bl.a.: ”Nemnda finner det mest naturlig å se en skade som er oppstått av denne årsak for å være en ulykkesskade i vilkårenes forstand.” Med uttrykket ”denne årsak” kommer det klart frem i avgjørelsen at nemda mener det faktum at sikrede gikk i søvne. Selv om FSN gir sikrede medhold i sitt krav mot selskapet, ser vi at de faktisk gjør en vurdering av den begivenheten som var foranledningen til at sikrede falt ut av vinduet, slik forsikringsselskapet anførte at man

---

⁵⁰ Samvirke forsikrings individuelle ulykkesforsikringsvilkår av 01.02.1990 hvor ulykkesskade defineres som: ”skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet...”

måtte gjøre. Forskjellen er at de i motsetning til selskapet oppfatter søvngjengeri som en plutselig ytre begivenhet. Nemda legger altså en annen forståelse av grunnvilkåret til grunn her enn det som ble gjort i FSN 1944.

FSN 2875⁵¹ som jeg så på under punkt 3.1.3 stadfester forståelsen som ble lagt til grunn over. Saken omhandlet en kvinne som slo hodet mot ett bord, og selskapet avslo erstatning bl.a. på bakgrunn av at årsaken til at hun slo hodet ikke kunne anees å være en plutselig ytre begivenhet. Forsikringsskadenemda støtter selskapets syn på saken og konkluderer med at ”ikke skaden anses oppstått ved en plutselig ytre begivenhet.” Vi ser altså at nemda går direkte på årsaken til at sikrede slår hodet, og gjør en konkret vurdering på om denne årsaken oppfyller kravene til ulykkesskade. Dersom man hadde lagt til grunn den forståelsen Arntzen tar til orde for i forhold til hjemforsikring ville man måtte kommet til ett annet resultat. Selve skademekanismen, altså det at hodet treffer ett bord, oppfyller isolert sett kravene til ulykkesskade. Det skjer plutselig i løpet av få sekunder, og bordet vil være det ytre som gjør at skaden oppstår.

I FSN 4216⁵² ser det så ut til at nemda har begynt å revurdere den tolkningen de la til grunn i disse to eksemplene over. Saken gjelder skade som følge av utforkjøring med bil. Sikrede har forklart at et kraftig nyseanfalle medførte at bilen kom utfor høyre vegkant, og at han mistet kontrollen og kjørte inn i en fjellvegg på venstre side av vegbanen før bilen landet på taket. Selskapet avslo sikredes erstatningskrav under henvisning til at den utløsende årsak, kraftig nysing, ikke kan anses som en ”plutselig ytre begivenhet” i vilkårenes forstand. FKK henvendte seg til selskapet og anførte at utforkjøringen i seg selv var en plutselig ytre begivenhet av voldsom art. Som tilsvare på dette uttalte selskapet ”at det var nyset som var den utløsende årsak til ulykken, og at det uventet oppstår en skade er ikke i seg selv tilstrekkelig til at skaden kan anses som en ulykke i vilkårenes forstand.” Saken ble lagt

---

⁵¹ Storebrands vilkår for personalforsikring av 01.01.1991 som lyder: ”Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet...”

⁵² VÅRs vilkår for individuell ulykkesforsikring (39000) av 01.10.1998 som lyder: ”Med ulykkesskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre fysisk begivenhet...”

frem for FSN som i sin vurdering kun så på sammenstøt og påfølgende rundvelt, og konkluderte med at dette er en plutselig ytre fysisk begivenhet, altså en ulykkesskade, i vilkårenes forstand. Det er klart at det i dette tilfellet er flere aktuelle ytre momenter enn i de to foregående sakene, men slik jeg ser det går nemda bort fra å se på årsaken til sammenstøtet som i dette tilfellet i første rekke var nysing, til å bare vurdere skademekanismen.

I FSN 4559⁵³ legges samme forståelse til grunn som i FSN 4216 over. Jeg ha vært innom denne avgjørelsen tidligere under punkt 3.1.3. Sikrede falt og slo hodet idet hun skulle gå inn i en drosje, og kan ikke gjøre rede for hva som var grunnen til at hun falt. Selskapet finner å ikke kunne erstatte sikredes tap da skaden etter deres syn ikke er forårsaket av en plutselig og ufrivillig ytre hendelse. FKK gjør gjeldende ovenfor selskapet at selve fallet og skadefølgen må anses og oppfylle kravet til ”plutselig og ufrivillig ytre hendelse”, og at det som blir sentralt for utfallet av saken er om også selve begivenheten som forårsaket fallet også må oppfylle kravene til ulykkesskade. FKK sier videre at FSN 2875 kan synes å støtte det siste, men at denne avgjørelsen avviker fra både tidligere og etterfølgende praksis i FSN.⁵⁴ FKK foreslår å legge saken inn for FSN da praksis trekker i ulike retninger. FSN bemerker i sin konklusjon: ”Det er uomtvistet at forsikrede skadet seg ved et fall. Dette er en ”plutselig og ufrivillig ytre hendelse” - en ulykkesskade - i vilkårenes forstand.” Det stadfestes altså her at det sentrale vil være om skademekanismen fyller kravene som oppstilles i grunnvilkårene. Videre uttaler nemda at: ”Selv om de nærmere omstendigheter omkring ulykken ikke er klarlagt, er det ikke holdepunkter for å mene at den er fremkalt på en måte eller av en årsak som selskapet ikke svarer for.” Dette tolker jeg dit hen at dersom

---

⁵³ Jernbanepersonalets Forsikrings vilkår for ”Ulykkesforsikring – Barneforsikring” gjeldende fra 01.01.2001 som lyder: ”Selskapet dekker ulykkesskader som rammer forsikrede. Med ulykkesskade menes skade på legemet forårsaket av en plutselig og ufrivillig ytre hendelse som inntreffer i forsikringstiden...”

⁵⁴ Som ett av eksemplene på avgjørelser som støtter deres syn trekker FKK frem bl.a. FSN 2271, og hevder at denne stadfester at det kun er skademekanismen som må oppfylle grunnvilkåret. Som vi så over har jeg en helt annen forståelse av denne uttalelsen enn den FKK her legger til grunn. Selv om sikrede ble gitt medhold gjør FSN en konkret vurdering av om årsaken til skaden oppfyller grunnvilkåret.

selskapet ønsker å begrense sin risiko i forhold til de bakenforliggende årsakene til ett fall må dette gjøres særskilt gjennom konkrete begrensninger i vilkårene, på samme måte som for eksempel gjøres i forhold til visse sportsaktiviteter.

Tilslutt skal jeg kort nevne to saker hvor nemda ytterligere stadfester sitt syn på at vurderingen som gjøres etter grunnvilkåret kun går på selve skademekanismen. FSN 5104 og 5181 gjelder begge forsikringsselskapet Vestas vilkår for ulykkesforsikring.⁵⁵ I begge sakene er skaden oppstått som følge av at sikrede har falt mot gulv. Forsikringsselskapet har avslått erstatning da det ikke kunne se at det var noen plutselig ytre årsak som utløste at sikrede falt. I FSN forklarer de også nærmere sitt generelle syn på problemstillingen om det er skadeårsaken eller skademekanismen som bør stå sentralt i vurderingen i forhold til grunnvilkåret. Selskapet uttaler: "Vesta var, og er, av den oppfatning at en "ulykkesskade" forutsetter at det er en plutselig, ytre begivenhet som forårsaker fallet. At fall forårsaket av andre årsaker medfører kontaktskader mot underlaget, innebærer etter Vestas oppfatning ikke at skadene skal anses som ulykkesskader." FSN konkluderer i begge disse sakene med at skade som følge av fall og sammenstøt med underlaget er en ulykkesskade i vilkårenes forstand, uavhengig av om fallet er forårsaket av en plutselig ytre begivenhet eller ikke. Forsikringsselskapet Vesta har ikke akseptert avgjørelsene.

Som under punkt 3.1.3 ser vi at nemdas forståelse av ulykkesskadebegrepet forandrer seg gjennom praksis, selv om de konkrete definisjonene i forsikringsselskapene forblir de samme. Slik jeg ser det taler en språklig forståelse ganske sterkt for at det er den tolkningen som selskapene fremfører som er mest naturlig. Det er den *begivenheten* som *forårsaker* skaden som må være plutselig og ytre. Vi ser at også nemda legger dette til grunn i bl.a. FSN 2271 og FSN 2875. Hva som er årsaken til at nemda etter hvert har gått bort fra dette er vanskelig å si så mye om. Trolig har hensynet til FALs preseptoriske regler om fremkallelse av forsikringstilfellet veiet tungt. Med den forståelsen nemda nå legger til

---

⁵⁵ Vestas vilkår for ulykkesforsikring av 01.01.2000 og 01.01.2002 som begge lyder: "Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet..."

grunn vil man ikke lenger på samme måte komme inn på vurderinger rundt sikredes handlingsmønster, og man er dermed på trygg grunn.

3.3 Forholdet til begrepet "arbeidsulykke" for vurdering av yrkesskade i trygdelovgivningen

Jeg skal her se på om forståelsen av begrepet "yrkesskade" innen trygderetten har noen innvirkning på tolkningen av ulykkesskadebegrepet i ulykkesforsikring.

I Folketrygdloven av 28. februar 1997 nr. 19 (ftl.) er det kapittel 13 som inneholder folketrygdens regler om yrkesskadedekning. Det følger av ftl. § 13-1 at formålet med folketrygdens yrkesskadedekning er å gi bedre trygdedekning ved yrkesskader enn ellers. Dette gjelder også for yrkessykdommer som likestilles med yrkesskade gjennom ftl. § 13-4. Denne utvidede dekningen innebærer bl.a. at man dersom kravene til yrkesskade er oppfylt, ikke stiller like store krav for rett til ytelser som for skader og sykdommer ellers. Samtidig er ytelsene vanligvis noe høyere, og det kan gis en menerstatning som andre skadelidte ikke har krav på etter folketrygdloven.⁵⁶

Ftl. § 13-3 oppstiller vilkår som må være oppfylt for at en skade skal kvalifisere som yrkesskade. Første ledd lyder: "Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller ett dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13." Det sentrale for vår vurdering blir spørsmålet av om det foreligger en arbeidsulykke, og dette forklares nærmere i paragrafens andre ledd.⁵⁷ En ser umiddelbart at beskrivelsen av begrepene "arbeidsulykke" i trydelovgivningen og grunnvilkåret

---

⁵⁶ Kjønstad 1998, s.161

⁵⁷ "Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid." Bestemmelsen er ment å svare til de kriterier som er blitt brukt i praksis også før ftl., jfr. NOU 1990:20 s. 581 annen spale og Ot.prp.nr. 29 (1995-1996) s.130 annen spalte. Av langvarig praksis følger det at en arbeidsulykke først foreligger når en hending er plutselig og uventet, ikke plutselig *eller* uventet slik § 13-3 andre ledd sier. Dette er bl.a. lagt til grunn i Rt. 2005 s. 1757.

”ulykkesskade” i ulykkesforsikring inneholder flere likhetstrekk. Spørsmålet blir da om det faktisk at definisjonene er så like også medfører at begrepene bør tolkes i tråd med hverandre, og at dersom en skade er godkjent som yrkesskade etter trygdelovgivningen om den da også evt. burde kvalifisere som ulykkesskade etter forsikringsvilkårene. Slik jeg ser det taler hensyn til forutberegnelighet og konsekvens for at begrepenes innhold og betydning bør vurderes likt. Det vil være vanskelig for den enkelte skadelidte uten inngående kjennskap på området å vurdere definisjonen på de to begrepene forskjellig. Ut ifra en naturlig språklig forståelse vil det være mest nærliggende å si at den grunnleggende formen av ulykkesbegrepet, altså ”plutselig ytre begivenhet”, og ”plutselig eller uventet ytre hendig” i ftrl. § 13-3 andre ledd gir uttrykk for det samme. Når forsikringsselskapene velger å legge sin definisjon av ulykkesskade så tett opptil folketrygdlovens definisjon på arbeidsulykke, kan det bli vanskelig å høre de på at evt. begrepene skal tolkes forskjellig. Det vil derfor være ett naturlig argument for at skader som godkjennes av trygdemyndighetene som yrkesskade også bør godkjennes som ulykkesskade etter en forsikringsavtale. Uklarhetsregelen vil i ett slik tilfelle tale mot at selskapenes egen forståelse skal legges til grunn dersom selskapene ønsker at en tolkning som er snevrere enn den som følger av en evt. naturlig språklig forståelse og trygderettspraksis. Samtidig er det ett moment i vurderingen at begrepene ulykkesskade/ulykkestilfelle har vært en forutsetning innen ulykkesforsikring gjennom ca. 100 år, og forståelsen av begrepet har dermed har festnet seg gjennom oppgjørspraksis i selskapene, rettspraksis og nemdspraksis over lang tid. Det vil derfor være naturlig å stille spørsmål ved om det faktisk at trygdemyndighetene tar i bruk en definisjon som er tilnærmet lik definisjonen på ulykkesskade innen privatforsikring, fører til at de dermed evt. kan endre innholdet dette begrepet har fått gjennom langvarig praksis. Under skal jeg se litt nærmere på hvordan dette er blitt løst i praksis fra forsikringsskadenemda.

Den første saken jeg skal se på er FSN 3774⁵⁸. Skadelidte hadde i jobbsammenheng med seg en gruppe barn på tur i en brannbil. Ved nedstigning fra brannbilen, gikk forsikrede baklengs ned og så ikke høyden på trinnet. Hun landet med et kraftig trykk på venstre fot, og fikk som følge av dette smerter i ryggen. Forsikrede har vært i tvist med trygdemyndighetene om skaden kunne godkjennes som arbeidsulykke. Saken ble forelagt trygderetten til avgjørelse, som gav sikrede medhold og fastslo at de skadene hun hadde pådratt seg fylte kravene til yrkesskade. Gjensidige har avslått erstatning under ulykkesforsikringen og anført at skaden ikke skyldtes en plutselig ytre fysisk begivenhet slik vilkårene krever. Forsikrede hevder at selskapet må være ansvarlig, da Trygderetten har falt ned på at skaden skyldtes en arbeidsulykke, og henvender seg derfor til FKK. De tar så kontakt medforsikringsselskapet og uttaler bl.a. følgende: "Forsikringsselskapene er ikke rettslig bundet av folketrygdens vedtak, men selskapene avventer som regel trygdens avgjørelser og følger ofte disse, da det til en stor grad er snakk om de samme problemstillingene. Det kan spørres om ikke selskapene bør rette seg mer etter folketrygdens vurderinger, når saken har fått en rettslig avklaring i Trygderetten. Trygderettens kjennelser har større rettskildemessig vekt enn avgjørelsene fra fylkestrygdekontorene, og det bør få en innvirkning på hvor mye selskapenes skal vektlegge disse avgjørelsene." Gjensidige NOR Forsikring fastholder på sin side standpunktet om at ikke vilkårene til ulykkesskade er oppfylt, og presiserer at vurderingstemaet i forbindelse med ulykkesforsikringen ikke er identisk med trygderettens vurdering i forhold til arbeidsulykke. Saken legges frem for FSN, som gir selskapet medhold, og i avgjørelsen uttaler: "Saken gjelder en frivillig ulykkesforsikring, hvor forsikringsvilkårenes kriterium "plutselig ytre begivenhet" er avgjørende. Avgjørelser fra Trygderetten om folketrygdlovens ulykkesbegrep kan gi veiledning, men har ikke avgjørende betydning for tolkningen av forsikringsvilkårene." Man sier altså at forståelsen av arbeidsulykkesbegrepet innen trygdelovgivningen kan tillegges en viss vekt som moment i vurderingen av om en ulykkesskade foreligger i forsikringsavtalens forstand,

---

⁵⁸ Gjensidige NOR Forsikrings vilkår for ulykkesforsikring av januar 1994 hvor punkt 4.1 lyder: " Med ulykkesskade menes skade på kroppen voldt ved en plutselig ytre begivenhet (ulykkestilfelle), som inntreffer i forsikringstiden."

men det vil ikke alene ha noen avgjørende betydning. Dette er i tråd med hva Selmer gir uttrykk for i sin bok Forsikringsrett hvor han sier: ”Rettspraksis om begrepet ”arbeidsulykke” kan derfor i enkelte retninger gi veiledning om forståelsen av begrepet ”ulykkesskade” i den private ulykkesforsikringen.”⁵⁹

I FSN 4007⁶⁰ ble sikrede påført ryggskade under påkledning av pasient mens hun jobbet på dementavdeling på sykehjem. Skaden oppsto idet pasienten ”ikke ville stå lenger”, noe som førte til at forsikrede, i halvbøyd stilling, i et forsøk på å hindre pasienten i å falle, ble belastet med pasientens tyngde alene, slik at korsryggen ”låste seg”. Skaden ble godkjent som yrkesskade av trygdevesenet, men forsikringsselskapet avslår erstatning da de ikke finner at vilkårene for ulykkesskade er oppfylt. Videre anfører selskapet: ”Det forhold at skaden er godkjent som yrkesskade endret ikke vår oppfatning her, fordi trygdeverkets avgjørelse må antas å bygge på en mer liberal praktisering av ulykkesbegrepet innenfor et regelverk som også dekker yrkessykdommer og belastningsslidelser i betydelig grad.” Saken leges frem for FSN som gir sikrede medhold. Det faktum at sikrede måtte gripe inn for å hindre pasienten i å falle gjør at hendelsen oppfyller kravene til ”plutselig ytre begivenhet”. Videre uttales det at ”det har en viss egenverdi at avgjørelsen avforsikringsspørsmålet stemmer overens med trygdens avgjørelse.” Slik jeg tolker nemda legges det ikke selvstendig vekt på dette, det avgjørende er at tolkningen er i tråd med forsikringspraksis. Jeg vurderer kommentaren mer som ett obiter dictum, og en pekepinn på hvordan vekt som i etterfølgende saker bør legges på at tolkningene stemmer overens med hverandre. Avgjørelsen synes å være i tråd med den foregående, som slår fast at trygdens tolkning ikke er ett avgjørende moment, men kan gi veiledning i vurderingen.

---

⁵⁹ Selmer 1982, s.257

⁶⁰ Sparebank 1s (tidligere David) gjeldsforsikringsvilkår medulykkesdekning hvor punkt 3.1 lyder: ” Med ulykkesskade forstås en fysisk skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre begivenhet uavhengig av forsikredes vilje.”

Tilslutt skal jeg se på FSN 5763⁶¹. Under et hinderløp i militæret hoppet forsikrede fra et 2-3 meter høyt hinder og landet "feil" med den følge at høyre ankel hovnet opp. Trygdemyndighetene godkjente skaden som yrkesskade. Selskapet avviste forsikredes krav under ulykkesforsikringen i det selskapet anførte at skaden ikke kunne anses som en ulykkeskade. Sikrede argumenterer med at trygden har godkjent skaden som yrkesskade, og at man burde søke å få like avgjørelser. Selskapet anførte at ulykkesbegrepet er forskjellig ved ulykkesforsikring og yrkesskadeforsikring/folketrygd, og at de ikke er bundet av trygdens vedtak. FKK var av den oppfatning at sikredes skade ikke kunne anses som en ulykkeskade. I korrespondanse til sikredes advokat uttales det: "I motsetning til hva som er tilfellet ved vurderingen av ulykkesbegrepet i yrkesskadeforsikring (arbeidsulykke), vil avgjørelser fra trygden, ifølge Forsikringsskadenemndas praksis, måtte tillegges mindre vekt ved vurderingen av ulykkesbegrepet i frivillige ulykkesforsikringer." FKK viser til FSN 3774 som jeg så på over til støtte for sitt syn. Saken legges frem for FSN som konkluderer med at skaden ikke er en følge av en plutselig ytre begivenhet, og dermed gir selskapet medhold. Forholdet til yrkesskade berøres ikke i nemdas avgjørelse, noe jeg tolker dit hen at FSNs syn er i samsvar med FKKs bemerkninger.

Av praksis ovenfor ser man altså at forsikringsskadenemnda ikke legger avgjørende vekt på at dens avgjørelser skal være i samsvar med trygdens avgjørelser. Slik jeg ser det må dette være den riktige løsningen. Begrepet som brukes i folketrygden er ment å være mer omfattende, og det er andre hensyn som spiller inn enn de som gjør seg gjeldende for en frivillig ulykkesforsikring. Ulykkeskadebegrepet innen privat ulykkesforsikring er gammelt og innarbeidet over lang tid, og det ville være galt om en mer liberal forståelse av ett liknende begrep i folketrygden skulle kunne endre på dette.

---

⁶¹ Gjensidige NORs vilkår for ulykkesforsikring hvor punkt 4.1 lyder: "Med ulykkeskade menes skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre begivenhet (ulykkestilfellet), som inntreffer i forsikringstiden."

3.4 Forholdet til preseptoriske bestemmelser i FAL

3.4.1 Innledning

Som vi har sett av drøftelsen over kan det reises spørsmål ved om grunnvilkåret ”ulykkesskade” har ett subjektiv eller objektivt innhold, og hvordan dette eventuelt forholder seg til regler i FAL. Det er FALs del B som gjelder avtaler om personforsikring som er relevant i forhold til ulykkesforsikring.⁶² Av FAL § 10-3 følger det at bestemmelsene ikke kan fravikes ”til skade for den som utleder rett mot selskapet av forsikringsavtalen.” Reglene er altså preseptoriske i det henseendet at de ikke kan fravikes til ugunst for forsikrede, men deklarasorisk i det henseendet at den kan fravikes til gunst for forsikrede. Det er FAL § 13-8 (forsettlig fremkallelse av forsikringstilfellet) og § 13-9 (uaktsom fremkalling av forsikringstilfellet) som regulerer selskapenes adgang til å trekke inn sikredes subjektive forhold i vurderingen. Disse bestemmelsene slår fast at sikredes subjektive forhold kun kan legges til grunn dersom denne forsettlig eller grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet. Sempel uaktsomhet fra sikredes side vil altså ikke være nok, jfr. FAL § 13-9 annet ledd⁶³. Jeg vil i gjennomgangen forsøke å dele opp grunnvilkåret på samme vis som under punkt 3.1.

3.4.2 Plutselig

Som jeg så av drøftelsen under punkt 3.1.2 gikk en naturlig språklig forståelse av begrepet ”plutselig” først og fremst ut på at hendelsen må ha oppstått innenfor ett begrenset tidsperspektiv. Dersom man tolker begrepet på denne måten vil det sjelden kunne oppstå noen strid med lovens preseptoriske regler i forhold til ulykkesforsikring. Ett eksempel hvordan begrepet kan få ett subjektivt innhold har vi imidlertid i FSN 510 som jeg har sett på tidligere. Sikrede fikk etseskader på knær, og oppdaget dette ikke umiddelbart fordi området var bedøvet. I dette tilfellet avgjorde FSN at skaden hadde oppstått plutselig ut ifra en objektiv vurdering av hendelsesforløpet, men vi kan også tenke oss at man går nærmere

---

⁶² FAL § 10-1 andre ledd.

⁶³ ”I andre tilfeller enn nevnt i første ledd kan selskapet ikke påberope seg at den forsikrede uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet.”

inn på sikredes subjektive forhold. Han oppdaget skaden plutselig, idet han ikke hadde noen følelse på stedene skaden skjedde. For andre forsikringstyper som også bruker begrepet ”plutselig” som vilkår er det mer aktuelt å tenke seg at subjektive forhold har en mer fremtredende rolle. En mobiltelefon ligger ute i en varm sommerdag, og blir påvirket av solen slik at displayet blir ødelagt. Helt objektivt har skaden skjedd over lengre tid, men for forsikringstaker kan det diskuteres om ikke det faktum at det er en betydelig forandring på telefonen siden sist han benyttet den gjør at skaden kan oppfattes som ”plutselig” idet han oppdager den. Ingen av disse eksemplene vil komme i strid med lovens regler, da de subjektive vurderingene som her eventuelt kunne bli gjort ikke er til ugunst for sikrede.

3.4.3 Plutselig ytre begivenhet/hendelse

Som vi har sett tidligere under punkt 3.1.3 er det to alternative måter å tolke begrepet ”ytre begivenhet” på. Den ene er det skal ha skjedd en påvirkning på sikrede av noe utenfor dennes kropp. Det er her nok at noe utenfra virker skadelig på sikredes legeme.⁶⁴ Den andre forståelsen er at skaden må ha skjedd uavhengig av sikredes egne handlinger. Det er dette siste alternativet som er aktuelt å vurdere opp mot reglene i FAL, og som jeg har vært inne på tidligere er det denne forståelsen selskapene mener bør legges til grunn. For å illustrere problemet skal jeg se på 3 saker som har vært oppe i FSN.

I FSN 2327⁶⁵ tråkket forsikrede feil i en trapp, fikk tyngdepunktet på hælen og akillessenen røk. Selskapet avslår å erstatte sikredes tap, da de mener hendelsen faller utenfor ulykkesbegrepets krav om at en ytre begivenhet skal være utgangspunktet for skaden. De viser til at årsaken til skaden er at sikrede selv plasserte foten feil på trappetrinnet. Selskapet uttaler bl.a.: ”Det er sikrede selv som trår feil uten at andre omstendigheter har virket forstyrrende inn.” FSN gir i avgjørelsen selskapet medhold, og konkluderer med at ”skaden inntrådte som en følge av at forsikrede trådte feil i en trapp. Hva enten årsaken til at han trådte feil var at det lå en kost på trappetrinnet eller ikke, finner nemnda det

---

⁶⁴ Selmer 1982, s.257

⁶⁵ Gjensidiges ulykkesvilkår av januar 1994 hvor punkt 4.1 lyder: ” Med ulykkeskade menes skade på kroppen voldt ved en plutselig ytre begivenhet (ulykkestilfelle), som inntreffer i forsikringstiden.”

vanskelig å si at skaden ble voldt ved en plutselig ytre begivenhet.” Slik jeg ser det går selskapet og FSN inn på sikredes subjektive forhold i sin vurdering. De knytter skaden direkte til sikredes egen adferd. Som nevnt har selskapet etter preseptoriske regler i FAL kun mulighet til å legge vekt på sikredes egen adferd når denne er grovt uaktsom eller forsettlig.

FSN 2498⁶⁶ får ett liknende utfall. Forsikrede sto med armene høyt hevet over hode for å slippe kjøtt ned i en kværn. En kollega kom opp bak henne og ropte høyt og brått for å "skremme" forsikrede. Forsikrede skvatt og rykket høyre arm bakover. Dette resulterte i en skade i sene i høyre skulder. Selskapet anfører at det er et krav om utøvelse av fysisk/mekanisk vold ”som så treffer den skadede utenfra”, og i fravær av dette avslår de dekning. Saken bringes inn for FSN som gir selskapet medhold og bemerker at ”et helt uventet og ”skremmende” rop trolig må anses som en “plutselig ytre begivenhet” i vilkårenes forstand. Den skade denne begivenhet utløste, var imidlertid en følge av forsikredes reaksjon, uten at skaden ble voldt ved en ytre fysisk påvirkning, f.eks. ved et fall. Det må på denne bakgrunn anses for meget tvilsomt om det kan sies å foreligge en skade som nevnt i vilkårenes post 3.1 første punktum.” Igjen ser man at når en legger selskapenes forståelse av ”ytre begivenhet” til grunn får man ett problem i forhold til FAL §§ 13-8 og 13-9. FSN går faktisk så langt som til å slå fast at den begivenheten som var fornledningen til skaden, trolig oppfyller kravet til ”plutselig ytre årsak”. Likevel er konklusjonen at skaden er en følge av sikredes egen adferd, og dermed ikke dekningsmessig, uten at man gjør en vurdering av sikredes aktsomhet. Dette er i strid med de preseptoriske reglene som minst krever grov uaktsomhet for at selskapet skal kunne påberope seg at den sikrede har fremkalt forsikringstilfellet.

Likevel er det klart flest eksempler på at FSN legger skademekanismen til grunn i sin tolkning, som jeg har vært inne på tidligere. På denne måten unngår man den subjektive

---

⁶⁶ David Forsikrings ulykkesforsikringsvilkår tilknyttet gjeldsforsikring av 17.09.1991 hvor punkt 3.1 lyder: ”Med ulykkesskade forstås en fysisk skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre begivenhet uavhengig av forsikredes vilje.”

vurderingen som vi ser over, og problemet unngås. Som eksempel kan FSN 1944 nevnes. Jeg var innom denne også tidligere under punkt 3.2, og saken gjelder ryggskade sikrede pådro seg fordi han sovnet i en stige og falt ned. Selskapet avslår dekning av skaden da det å sovne ikke er noen ytre begivenhet. Det de sier her er altså at fordi det var sikrede selv som forårsaket fallet ved å sovne, omfattes hendelsen ikke av begrepet ”ytre begivenhet”. Slik jeg ser det er man her inne på en konkret vurdering av sikredes subjektive forhold, og som kun kan legges vekt på dersom han eller hun har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt. FKK og FSN vurderer begrepet opp mot skademekanismen, altså selve sammenstøtet med bakken, og sikrede gis medhold.

Som nevnt tidligere under punkt 3.1.3 har Forsikringsskadenemda nå trolig bevisst lagt seg på en forståelse som gjør at de går klar av de preseptoriske reglene om sikredes fremkallelse av forsikringstilfellet.

3.4.4 Plutselig og uforutsett ytre begivenhet

Som vi har sett av tolkningen tidligere under punkt 3.1.4 ligger ”uforutsett” nært opptil ”påregnelig”, og går på hva man kan vente seg i en konkret situasjon. Er en begivenhet forutsigbar eller ventet, kan man vanskelig kalle den uforutsett. Det som her skal vurderes er om uttrykket har ett objektivt eller subjektivt innhold, og således eventuelt er i strid med FAL 13-8 og § 13-9. En naturlig språklig forståelse av begrepet kan trekke i to forskjellige retninger. På den ene siden kan man forsøke å objektivisere vilkåret, slik at man legger til grunn hva en tenkt gjennomsnittsperson eller ”mannen i gata” ville finne å være uforutsett i en konkret situasjon. På den annen side kan man også tolke begrepet slik at det retter seg mot den konkrete forsikrede og hvordan han selv oppfattet den aktuelle situasjonen. Dersom det er den siste forståelsen som legges til grunn, vil dette skape problemer i forhold til de preseptoriske reglene i FAL.

Arntzen har en vurdering av begrepet i sin bok ”Forsikringsrett”.⁶⁷ Boken gjelder villaeier og hjemforsikring, men slik jeg vurderer det vil likevel en generell tolkning av begrepet ha

---

⁶⁷ Arntzen 1995, s.238 og s.241.

verdi i forhold til forståelsen av begrepet innen ulykkesforsikring. Slik Arntzen vurderer det har "uforutsett" ingen selvstendig betydning og han gjør gjeldende at det samme som "uforutsett" gir uttrykk for fanges opp av FALs preseptoriske regler. Det er altså etter Arntzens syn ingen anledning til å gi begrepet en objektiv forståelse, slik at det ikke vil komme i konflikt med reglene som ikke kan fravikes til skade for sikrede.

FSN 2260⁶⁸ illustrer på den andre side at det er mulig å tolke begrepet i to retninger. Saken gjaldt forsikret reisegods, men de generelle vurderingene omkring begrepet "uforutsett" vil likevel være interessante. Sikrede glemte igjen vesken sin på flyplassen idet hun skulle gå om bord i ett fly. Forsikringsselskapet avslår dekning på bakgrunn av bestemmelse i vilkårene om at de ikke erstatter mistet eller gjenglemt reisegods. Altså gjør de ikke gjeldende at tapet ikke var uforutsett, men FSN kommer likevel inn på begrepet. Flertallet på tre medlemmer uttaler: "'Uforutsett' er et ord som i denne forbindelse kan være en referanse til ytre begivenheter, men det kan også omfatte uforutsette konsekvenser av sikredes egne handlinger, og bestemmelsen inneholder for så vidt et subjektivt element." Nemda har altså en annen oppfatning av tolkningen av begrepet enn det Arntzen gir uttrykk for, og hevder her at "uforutsett" både kan ha ett subjektivt og ett objektivt innhold.

Som nevnt tidligere er det først og fremst vurderingen av om en skade er påregnelig eller uventet som er sentralt i vurderingen av om noe er uforutsett eller ikke. Som jeg kom frem til under punkt 3.1.4 går man svært langt i å allerede tolke disse kravene inn i grunnvilkåret "plutselig ytre begivenhet". På bakgrunn av dette vil jeg under neste punkt ta en generell vurdering av krav om upåregnelighet i forhold til de preseptoriske reglene i FAL, og kommer derfor ikke nærmere inn på det her.

---

⁶⁸ Samvirke Forsikrings vilkår for reiseforsikring av 01.06.1992 hvor punkt 3.1.1 lyder: " Samvirke svarer for skade på og tap av de forsikrede ting ved plutselig og uforutsett ytre begivenhet fremkalt av andre/annet enn sikrede selv."

3.4.5 Generelt om upåregnelighet

Som vist under punkt 3.1.4 går både selskapene og forsikringsskadenemnda langt i å tolke ett krav om upåregnelig, uventet og uforutsett inn i grunnvilkåret for ulykkesskade, ”plutselig ytre begivenhet”. Jeg skal nå gå gjennom noen eksempler fra FSN for å se nærmere på om disse kravene er objektive, eller om man knytter subjektive vurderinger til tokningen.

FSN 2864⁶⁹ gjelder en skade sikrede pådro seg når han i beruset tilstand sparket gjennom en glassrute til en butikk. Sikrede reiste seg plutselig opp fra der han satt sammen med noen venner, og sparket gjennom ruten, uten at det var noen spesiell foranledning til dette. Hendelsen medførte alvorlig skade med bl.a. overskjæring av en større nerve til høyre fot. Forsikringsselskapet avviser erstatningsplikt bl.a. under henvisning til at selskapets krav til ulykkesskade, plutselig ytre begivenhet, ikke er oppfylt. Selskapet gjør gjeldende at det ikke er noe uforutsett i at man påfører seg en personskade i foten når man sparker inn en glassrute, og uttaler videre ”at skaden ikke er en følge av en uforutsett ytre påvirkning, men av en påregnelig risiko ved den handling som ble foretatt.” Man ser at selskapet legger inn ett krav om at skaden må være uforutsett og upåregnelig, selv om dette ikke er noe som kommer frem av forsikringsvilkårene. FKK sender så brev til selskapet, og argumenterer med at hvorvidt skaden er uforutsett eller ikke vil være en vurdering av sikredes subjektive forhold, og som derfor må høre inn under FAL § 13-8 og § 13-9. Selskapet svarer at det er ett krav at noe må ha utviklet seg på en uventet måte, og at ”det ikke er noe uventet i at man pådras en personskade når man forsøker å sparke inn en rute slik som i dette tilfellet.” Saken legges frem for FSN som konkluderer med at forsikrede ble skadet som følge av at han selv i reiste seg opp og sparket inn glasset i en inngangsdør, og at det dermed ikke foreligger noen ulykkesskade i vilkårenes forstand. FSN har ingen kommentarer i forhold til selskapets argumentasjon i saken, og jeg forutsetter derfor at deres syn på saken er på linje med disse. Selv om det argumenteres med at skaden ikke kan være ”uventet”,

---

⁶⁹ Storebrands vilkår for ulykkesforsikring av 01.01.1991 hvor punkt 4.1 lyder: ”Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet...”

”upåregnelig” eller ”uforutsett” i saken, er det etter mitt syn ikke nødvendigvis slik at det er sikredes egne subjektive vurderinger som legges til grunn. Det er innlysende for enhver at faren for å pådra seg skade ved å sparke inn en glassrute er stor. Det er ingen holdepunkter i saken for at verken selskapet eller forsikringsskadenemnda legger vekt på sikredes subjektive forhold.

FSN 3104⁷⁰ gjelder skade som oppsto under pardans. Skaden oppstod ved at forsikrede og hennes dansepartner misforstod hverandre. I det forsikrede dreide til høyre, dro dansepartneren henne til venstre. Foten hang igjen i gulvet og hun ble påført bruskskade i kneet. Forsikringsselskapet avslår erstatning og anfører at det ikke foreligger noen plutselig ytre begivenhet. Etter dets syn må misforståelser som dette påregnes, og er slett ikke uvanlig i situasjoner som denne hvor man danser med en ukjent partner. Selskapet forsøker seg her på en objektiv påregnelighetsvurdering, uten å komme inn på hvordan situasjonen var for den konkrete skadelidte. Sikrede gjør gjeldende at det faktum at dansepartneren plutselig dro henne til venstre samtidig som hun selv var i ferd med å svinge til høyre, er en plutselig uventet ytre begivenhet. Saken fremlegges for FSN som uttaler: ”Mens forsikrede var i ferd med å dreie til høyre ble hun av partneren - plutselig og uventet for henne - dreid til venstre. Dette må etter nemndas oppfatning anses som en plutselig ytre begivenhet, og når denne var årsak til skaden, må forsikrede gis medhold.” Man ser av FSNs avgjørelse at de ikke legger en objektiv vurdering til grunn slik som selskapet ønsker. FSN knytter gjennom bruken av ”for henne”, kravet til ulykkesskade direkte opp til hvordan det oppfattes for sikrede. At FSN legger vekt på sikredes subjektive forhold er likevel ikke i strid med FAL. De preseptoriske bestemmelsene i FAL § 13-8 og § 13-9 henvender seg til selskapet, og hva de i ett avslag kan vektlegge. Samtidig må en også huske at det kun er til skade for forsikrede at reglene i FAL ikke kan fravikes, jfr. § 10-3.

---

⁷⁰ Vestas vilkår for ulykkesforsikring av 01.01.1993 hvor punkt 1.1 andre ledd lyder: ”Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket av en plutselig ytre begivenhet...”

Neste sak er FSN 3614⁷¹. Sikrede ble rammet av øresus under en HV-øvelse, som følge av skudd med løsammunisjon. Selskapet avslo erstatningskrav og anførte at det ikke var sannsynliggjort at det forelå en ulykkesskade. De argumenterer med at det ikke er sannsynliggjort at noe i det ytre utviklet seg på en uventet måte slik at det foreligger et ulykkesmoment. ”Øvelsen med fremrykning på skytterlinje synes å ha forløpt som planlagt.” Sikrede gjør gjeldende at kravet til ulykkesskade er oppfylt på bakgrunn av at det er konstatert hørselstap. Saken legges frem for FSN, som i avgjørelsen deler seg i to fraksjoner. Flertallet konkluderer med at kravet til ytre begivenhet er oppfylt i dette tilfellet, men at dette ikke er nok for at det skal foreligge en ulykkesskade. Det kreves at det må foreligge et element av ulykke og noe uventet i den situasjon som utløser skaden. I saken her ble det avfyrt skudd som forventet. ”Det foreligger ingen opplysning om at det skjedde noe uventet som bragte et element av ulykke inn i hendingsforløpet.” På bakgrunn av dette gir flertallet i FSN selskapet medhold i at det ikke foreligger noen ulykkesskade i forsikringsvilkårenes forstand. Mindretallet går direkte på vilkårenes beskrivelse av ulykkesskade, og konkluderer med at det foreligger både en ”ytre begivenhet”, nemlig skuddet, og at skaden oppstod ”plutselig”. Dermed er vilkårenes ulykkesskade begrep etter deres syn oppfylt. Mindretallet gjør gjeldende at dersom selskapet ønsker å ha inn begrensning om element av ulykke/uventet i dekningen, så må dette fremgå av vilkårene. Slik jeg ser det er det slått fast gjennom langvarig selskapspraksis og nemdspraksis at det er anledning til å trekke inn ett krav om at noe i det ytre må ha utviklet seg på en uventet måte for at grunnvilkåret ulykkesskade skal være oppfylt. Dette kommer også klart frem i Rt. 1988 s. 394 som jeg har sett på tidligere. Spørsmålet blir om man lykkes i å legge en objektiv norm til grunn når man skal vurdere om det var uventet. Slik jeg ser det er det ingen holdepunkter for at flertallet i nemda legger vekt på sikredes subjektive forhold, og avgjørelsen går derfor klar av FAL § 13-8 og § 13-9.

---

⁷¹ Storebrands vilkår for ulykkesforsikring av 01.01.1991 hvor punkt 4.1 lyder: ”Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig ytre begivenhet...”

FSN 5515 har sett jeg på tidligere.⁷² Saken gjelder skade oppstått under seiling, og selskapet avslo dekning med den begrunnelse at skaden var en følge av en villet handling fra sikredes side. Saken ble lagt inn for FSN som delte seg i to fraksjoner. Flertallet støttet selskapets vurdering, og uttaler at det må ”tas i betraktning at personskadene skjedde som følge av forsikredes egen handling da hendelsen inntraff.” På bakgrunn av dette er skaden ikke dekningsmessig. Som vi ser går flertallet direkte på sikredes subjektive forhold her, og gjør slik jeg ser det ikke en objektiv vurdering. De gjør heller ikke en vurdering av sikredes aktsomhet, noe som er nødvendig. Det følger av FAL § 13-8 og § 13-9 at det kun er sikredes forsettlig og grovt uaktsomme fremkalling av forsikringstilfellet som kan legges vekt på ved ett avslag, og denne avgjørelsen er derfor slik jeg ser det ikke på linje med lovens system. Mindretallet konstaterer at kravet til plutselig ytre fysisk begivenhet er oppfylt, og saken dermed dekningsmessig. Betydningen av sikredes egen handling vil være ett spørsmål i forhold til eventuell avkortning av erstatningen.

Som en ser av eksemplene over trekker praksis i forskjellige retninger og fremstår ikke som helt konsistent. Det er åpenbart at kriterier som ”upåregnelig”, ”uforutsett” og ”uventet” skaper vanskeligheter i forhold til hvor grensen mellom sikredes subjektive forhold og selskapenes objektive ansvarsbegrensninger går. Dersom krav om for eksempel upåregnelighet skal kunne godtas i forhold til FALs regler om sikredes fremkallelse av forsikringstilfellet må vurderingen være objektiv. Man må ta utgangspunkt i hva en vanlig forsikringstaker, såkalt ”mannen i gata”, vil finne og være påregnelig i den konkrete situasjon. Dersom man trekker inn den konkrete forsikredes subjektive forhold i vurderingen, altså om han eller hun fant begivenheten upåregnelig, vil man komme i konflikt med lovens regler. Vurderingen av sikredes subjektive forhold må eventuelt komme etter vurderingen av om grunnvilkåret er oppfylt, og da i forhold til en vurdering om hel eller delvis avkortning av erstatning.

---

⁷² Punkt 3.1.4.

3.4.6 Andre tillegg

Av andre tillegg som blir brukt for å ytterligere kvalifisere grunnvilkåret ”plutselig ytre begivenhet”, er det kun bruken av begrepet ”ufrivillig” som er interessant. Dette forekommer som nevnt tidligere kun i Terra sine ulykkesforsikringsvilkår. ”Ufrivillig” er ett klart subjektivt uttrykk, og kan derfor ikke brukes til å begrunne ett avslag. Man kommer umiddelbart inn på en vurdering av forsikredes subjektive forhold dersom man skal drøfte om noe er ufrivillig eller ikke, og dermed kommer en slik jeg ser det i konflikt med FALs preseptoriske regler om fremkallelse av forsikringstilfellet. Samtidig er bruken av begrepet overflødig, all den tid man allerede tolker inn ett krav om upåregnelighet i grunnvilkåret.

4 Avslutning

Avslutningsvis vil jeg foreta en kort sammenfatning i forhold til de problemstillinger som ble presentert i innledningen.

Det er flere eksempler i selskapenes og Forsikringsskadenemdas argumentasjon på at de legger en grunnleggende forståelse av kravet til "ulykkesskade" til grunn, uten at man ser så mye på den konkrete definisjonen i vilkårene. Vi ser bl.a. at man går svært langt i å innfortolke et krav om upåregnelighet eller uventethet, uten at dette er ett direkte krav etter vilkårene. Både selskapene og nemda har en oppfatning om hvordan det generelle innarbeidede ulykkesskadebegrepet skal forstås på bakgrunn av praksis, og støtter seg til dette.

Begrepet "ulykkesskade" har som nevnt tidligere en lang historie innen ulykkesforsikring, men gjennomgangen viser likevel at det ikke er enighet rundt hvordan alle sider av begrepet skal forstås. Dette kommer særlig til uttrykk i forhold til vurderinger rundt hva som ligger i "ytre begivenhet" og om grunnvilkåret "ulykkesskade" forholder seg til den bakenforliggende årsaken til skade eller til skademekanismen. Forsikringsselskapets hensikt er at det med "ytre begivenhet" kreves at det må være en hendelse som er skjedd uavhengig av sikrede selv, noe uventet må ha skjedd utenfor sikredes kropp. Videre må denne begivenheten være *årsaken* til at skade er oppstått. Forsikringsskadenemda legger til grunn at man ved bruken av "ytre begivenhet" kun avgrenser mot typiske indre forhold som for eksempel sykdom, og at ett ytre traume mot kroppen er nok til å oppfylle vilkåret. Hva som er årsaken til dette traumet legger nemda ikke vekt på, de forholder seg kun til skademekanismen. Slik jeg ser det taler både en naturlig språklig forståelse og hensyn til sammenhengen i vilkårene/avtalen for at selskapets forståelse bør legges til grunn. Det samme synes Rt. 1988 s.394 å gjøre når førstevoterende uttaler: "I ulykkesbegrepet ligger at det må foreligge en markert eller iallfall klar begivenhet utenfor den sikredes legeme, at

noe må ha gått galt”. Samtidig har vi her to alternative forståelser, og den løsningen selskapene argumenterer for vil lett kunne komme i strid med de preseptoriske bestemmelsene i FAL om sikredes fremkallelse av forsikringstilfellet. Det er ett sterkt argument i en slik situasjon å velge det tolkningsalternativ som er best i samsvar med lovens bestemmelser. Trolig er det dette Forsikringsskadenemda vektlegger i sin vurdering. På denne måten gir man grunnvilkåret ”ulykkesskade” et klart objektivt innhold, og man går klar av FALs preseptoriske regler.

Vi har også sett at krav til at skaden skal være for eksempel upåregnelig eller uforutsett skaper en vanskelig balansegang i forhold til FALs preseptoriske regler. Slike kvalifikasjoner har sterke bånd til sikredes subjektive vurderinger. Som vi har sett er ikke FSN praksis helt konsistent rundt dette, men det må være klart at dersom ett slike kvalifikasjoner skal kunne godkjennes må det kun være i situasjoner hvor en objektiv norm kan legges til grunn.

Dersom selskapene ønsker å legge vekt på forsikredes subjektive delaktighet i fremkallelsen av forsikringstilfellet, vil dette eventuelt være en vurdering som kommer etter at man har konstatert at grunnvilkåret ”ulykkesskade” er oppfylt. Det vil da være ett spørsmål om selskapet kan foreta en hel eller delvis avkortning i erstatningen på bakgrunn av forsikredes grovt uaktsomme eller forsettlige fremkallelse av ulykkesskaden.

Litteraturliste

Bull, Hans Jacob. *Innføring i Forsikringsrett*. Utkast til lærebok, 9. utgave. Oslo, 2003.

Selmer, Knut S. *Forsikringsrett*. 2. utg. 1982.

Aschehoug og Gyldendal, *Store Norske Ordbok* (1991)

Arntzen, Andreas. *Forsikringsrett*. Andreas Arntzen, Rune Njøs Jacobsen og Sven Iver Steen. Oslo, 1995.

Kjønstad, Asbjørn. *Innføring i trygderett*. 3. utg. Oslo, 1998.

Dancke, Lars Evang. *Ulykkesforsikring*. Lars Evang Dancke, Yngve Røstad og Kai Myrstad. Forsikringsakademiet, 1999.

NOU 1987:24 Skadeforsikringslov

NOU 1983:56 Personforsikringslov

Ot.prp.nr. 49 (1988-1989) Forsikringsavtalelov

5 Lister over tabeller og figurer m v